

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Інститут гуманітарних і соціальних наук

Кафедра соціології та соціальної роботи

**ПРАВОВІ ТА ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ НАРАХУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ
ВИПЛАТ УЧАСНИКАМ ВІЙНИ ТА ЧЛЕНАМ ЇХНІХ СІМЕЙ**

**LEGAL AND FINANCIAL ASPECTS OF CALCULATING SOCIAL BENEFITS
FOR WAR VETERANS AND THEIR FAMILIES**

Бакалаврська кваліфікаційна робота за спеціальністю

232 – Соціальне забезпечення

Виконав:

студент групи СЗ-42,

Тарас ВАСЬКІВ

Науковий керівник:

Наталія УМАНЕЦЬ

Львів - 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1: ЗАГАЛЬНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ В УКРАЇНІ .	8
1.1. Поняття соціальних виплат та їх значення	8
1.2. Категорії отримувачів соціальних виплат в Україні.....	11
1.3. Законодавча база, що регулює соціальні виплати в Україні	17
Висновки до першого розділу.....	22
РОЗДІЛ 2. ПРАВОВІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ УЧАСНИКАМ ВІЙНИ ТА ЧЛЕНАМ ЇХНІХ СІМЕЙ	24
2.1. Основні закони та нормативні акти, що регулюють нарахування виплат учасникам війни та членам їхніх сімей	24
2.2. Державні гарантії соціальних виплат та пільг учасникам бойових дій, членам сімей та членам сімей загиблих воїнів: порядок оформлення і нарахування	29
2.3. Закордонний досвід соціального забезпечення ветеранів війни	41
Висновки до другого розділу	44
РОЗДІЛ 3. ФІНАНСОВІ І ЕМПІРИЧНІ АСПЕКТИ НАРАХУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ УЧАСНИКАМ ВІЙНИ ТА ЧЛЕНАМ ЇХНІХ СІМЕЙ	46
3.1. Джерела фінансування соціальних виплат ветеранам війни в Україні	46
3.2. Аналіз витрат на соціальні виплати для учасників війни та членів їхніх сімей на державному та регіональному рівнях: емпіричний аспект	49
3.3. Виклики, перспективи та рекомендації щодо покращення системи соціальних виплат ветеранам війни та їхнім членам сімей.....	60
Висновки до третього розділу	63
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	67
<i>Додаток А</i>	73

ВСТУП

Актуальність. В умовах конфлікту між росією та Україною, що триває з 2014 року, важливість правового та фінансового забезпечення учасників війни набуває особливого значення. Соціальні виплати є невід'ємною складовою системи соціального забезпечення, яка покликана підтримувати тих, хто зазнав негативних наслідків війни, а також захищати їхні соціальні, економічні та правові інтереси. Учасники російсько-української війни опинилися в умовах глибокого соціального та економічного стресу, що зумовлює серйозні виклики для правової системи та фінансових механізмів, відповідальних за забезпечення їхніх потреб. Основною проблемою залишається нерегульованість та нестабільність правових норм, що визначають процедури нарахування соціальних виплат, а також відсутність чітких фінансових механізмів для їх реалізації.

Хоча в Україні є законодавство, що регулює соціальні виплати учасникам бойових дій, воно часто є фрагментарним і може бути предметом різних тлумачень. Науковці В.С. Павленко (2020), Ю. Труфанова, & Н.Майка (2023), І.Б. Тацишин, & А.В. Мазур (2021), І. Наливайко (2023), які досліджували проблеми правових аспектів соціальних виплат УБД стверджують, що існують прогалини в законодавстві, які заважають включенню всіх категорій учасників війни в систему соціального забезпечення. Відсутність чітких критеріїв для надання виплат, таких як статус учасника бойових дій, та процедур їх нарахування може призвести до дискримінаційного ставлення до певних груп. Ця ситуація потребує глибокого аналізу, щоб виявити та усунути невизначеності в правових нормах.

Фінансування соціальних виплат є ще однією критично важливою проблемою, яку досліджували в своїх наукових працях С.В. Несветова, К.М. Сорока, & А.В. Варюха (2023), А.Р. Бадалов (2020), Ю. Б. Рижик (2024) та інші. Бюджетні ресурси, що виділяються на підтримку учасників війни, часто виявляються недостатніми для задоволення зростаючих потреб. Крім того, проблеми з адмініструванням бюджетних коштів можуть призводити до

затримок у виплатах або до їх повної відсутності. Важливою є також необхідність забезпечення прозорості та підзвітності у фінансових потоках, що стосуються соціальних виплат, оскільки це безпосередньо впливає на довіру учасників до держави.

Питання соціальних виплат та їх значення розглядають І.Ю. Хомич (2013), В.А. Рудик (2012), М.О. Кропивницький (2016) і вони акцентують увагу на тому, що соціальні виплати призначені для компенсації шкоди, завданої війною, але часто вони не здатні задовольнити базові потреби осіб, які пережили травми та втрати. Неповна виплата або її затримка негативно впливають на рівень життя учасників війни та їх сімей, ведучи до фінансової нестабільності, психологічних стресів і соціального відчуження. Це може призвести до збільшення соціальної нерівності і підвищення напруги в суспільстві.

Відсутність належної підтримки визначають А.М. Колосок, Т.А. Мартинюк, & О.М. Мельник (2023), І.В. Формуз (2023), І.В. Панов (2023). Значна частина учасників бойових дій стикається з проблемами соціальної адаптації після повернення з фронту. Без достатньої підтримки в отриманні освіти, професійної підготовки та медичної допомоги, колишні військові можуть зіткнутися з труднощами в інтеграції в суспільство. Це питання тісно пов'язане з якістю соціальних виплат, які повинні включати не лише фінансові компенсації, а й програми реабілітації та психологічної підтримки.

Проблематика соціальних виплат учасникам війни вимагає не лише правового регулювання, але й побудови цілісної системи, яка б включала в себе взаємозв'язок між законодавчим забезпеченням, фінансуванням та доступністю послуг. Необхідно розробити нові механізми, які б враховували специфіку потреб учасників війни, забезпечували доступ до медичних, соціальних та психологічних послуг, а також сприяли б їхньому поверненню до активного життя.

Таким чином, розгляд правових та фінансових аспектів нарахування соціальних виплат учасникам російсько-української війни є актуальним і важливим завданням, яке вимагатиме комплексного підходу, включаючи

вивчення міжнародного досвіду, громадянських ініціатив та можливостей для вдосконалення роботи державних інституцій.

В Україні питання нарахування соціальних виплат учасникам бойових дій, а також іншим категоріям постраждалих від війни, потребує детального аналізу, оскільки воно охоплює широкий спектр юридичних норм, фінансових механізмів та адміністративних процедур.

Актуальність даної теми зумовлена не лише необхідністю забезпечення соціальних гарантій для учасників війни, але й важливістю розвитку національної політики в умовах пост конфліктного відновлення. Правова база, що регулює нарахування соціальних виплат, постійно змінюється, що вимагає від дослідників і практиків уважного моніторингу та аналізу відповідних нормативно-правових актів і законодавчих ініціатив.

Дослідницьке запитання: Які правові та фінансові підходи необхідні для вдосконалення системи нарахування соціальних виплат учасникам війни в Україні, щоб забезпечити їхні соціальні, економічні та правові права?

Тема дослідження: Правові та фінансові аспекти нарахування соціальних виплат учасникам війни та членам їхніх сімей.

Метою даної бакалаврської роботи є дослідження правових та фінансових аспектів нарахування соціальних виплат учасникам війни. Для досягнення цієї мети потрібно виконати наступні **завдання:**

1. Визначити поняття соціальних виплат та їх роль у соціальному забезпеченні населення.
2. Класифікувати категорії отримувачів соціальних виплат в Україні та визначити специфічні потреби кожної категорії.
3. Вивчити законодавчу базу, що регулює соціальні виплати в Україні, з акцентом на зміни, які відбулися протягом останніх років.
4. Описати процедури та етапи оформлення соціальних виплат для учасників війни, виявивши можливі труднощі.
5. Проаналізувати міжнародний досвід соціального забезпечення ветеранів війни.

6. Проаналізувати джерела фінансування соціальних виплат в Україні і оцінити їхній вплив на нарахування виплат.
7. Провести емпіричний аналіз соціальних виплат для учасників війни та визначити рекомендації щодо вдосконалення системи.

Об'єкт дослідження: Система соціального забезпечення учасників війни в Україні.

Предмет дослідження: Правові та фінансові аспекти нарахування соціальних виплат учасникам війни, їх вплив на соціально-економічний статус та можливості для покращення системи надання соціальної підтримки.

Гіпотеза дослідження: Система нарахування соціальних виплат учасникам війни в Україні є недостатньо ефективною через фрагментарність законодавства, проблеми з фінансуванням та відсутність чітких процедур, що призводить до соціальної нерівності та недостатньої підтримки осіб, які пережили травматичні наслідки конфлікту. Вважається, що удосконалення правового регулювання та фінансових механізмів може суттєво покращити рівень соціального забезпечення цієї категорії населення.

Методологічна база дослідження складається з кількох ключових підходів і методик:

✓ Літературний аналіз застосовувався для вивчення наукових статей, монографії та нормативних документів, які пояснюють поняття соціальних виплат.

✓ Контент-аналіз дозволив проаналізувати тексти законодавства щоб визначити їх визначення та ролі та був застосований для вивчення статистичних даних про кількість отримувачів виплат та обсяги фінансування на державному рівні та регіонального рівнів, а саме Львівської, Івано-Франківської, Закарпатської, Чернівецької та Тернопільської областей заходу України

✓ Документальний аналіз надав можливість проаналізувати статистичні дані та матеріали державних органів для визначення категорій отримувачів.

✓ Процесний аналіз був застосований для опиу кроків оформлення соціальних виплат на основі документів і законодавства.

✓ Фінансовий аналіз дозволив здійснити аналіз бюджету, джерел фінансування і витрат на соціальні виплати ветеранам війни.

✓ Зведення і групування первинного статистичного матеріалу, отриманого шляхом контент-аналізу дозволив систематизувати, обробити та підсумовувати дані і представити їх у формі статистичних таблиць та діаграм.

✓ Опитування проведено шляхом анкетного опитування для збору інформації про задоволеність ветеранів-отримувачів соціальної допомоги.

Ця методологічна база забезпечила комплексний підхід до дослідження проблеми, дозволяючи максимально об'єктивно оцінити стан соціальних виплат учасникам війни в Україні та виявити шляхи їх покращення.

Практичні результати даного дослідження можуть стати підґрунтям для подальших наукових розробок у галузі соціального забезпечення та правового регулювання, а також для формування рекомендацій щодо удосконалення державної політики в цій важливій сфері.

Структура роботи: Бакалаврська робота складається із чотирьох розділів з висновками до кожного розділу, загальних висновків, списку джерел у кількості 45 позицій. Загальний обсяг роботи містить 74 сторінки, з них 65 сторінок основного тексту.

РОЗДІЛ 1: ЗАГАЛЬНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ В УКРАЇНІ

1.1. Поняття соціальних виплат та їх значення

Соціальні виплати є невід'ємною складовою системи соціального забезпечення, яка має на меті підтримання соціальної справедливості та забезпечення потреб населення, що стикається з різного роду труднощами.

Вони займають центральне місце в структурі соціального забезпечення, охоплюючи грошові та натуральні форми підтримки, які держава надає своїм громадянам, що перебувають у скрутних життєвих обставинах. Ці виплати покликані забезпечити мінімальні умови для виживання, підтримання гідності та соціального статусу осіб, які не можуть самостійно справлятися із фінансовими труднощами. Згідно з позицією дослідника І. Ю. Хомича (2013), соціальні виплати можна охарактеризувати як грошові або натуральні зобов'язання держави, спрямовані на підтримку окремих громадян або соціальних груп, що потребують допомоги внаслідок втрати доходів, хвороби, безробіття або інших обставин, що призводять до соціальної вразливості. Науковець підкреслює, що «...соціальні виплати є одним з основних інструментів реалізації принципів соціальної справедливості та рівності, оскільки вони забезпечують раціональний розподіл ресурсів, сприяючи зменшенню соціальної нерівності» (2013).

Суть соціальних виплат може бути розглянута через призму їхніх функцій. В.А.Рудик (2012) пропонує класичну класифікацію: соціальні виплати можуть бути поділені на матеріальні та нематеріальні. Матеріальні виплати включають грошову допомогу, пенсії, дотації, а нематеріальні - медичні послуги, безкоштовні обіди в навчальних закладах, соціальні послуги. Важливість чіткого визначення понять у цій сфері обумовлена тим, що вони формують основи для правового регулювання та організації соціальної політики. Необхідність точного окреслення понять, що пов'язані зі сферою соціального забезпечення, посилюється вимогами до адаптації соціальної політики до змін, які відбуваються в економіці та суспільстві. Рудик акцентує увагу на важливості чіткого визначення понять, що стосуються соціальних виплат, оскільки це дозволяє створити ефективну правову та інституційну основу для реалізації

соціального забезпечення. Визначення терміну «соціальні виплати» є ключовим у формуванні політики соціального захисту населення, адже лише чітке окреслення даного поняття забезпечить його правильне застосування в практиці.

Соціальні виплати фінансуються з різних джерел, що включають як державний бюджет, так і місцеві бюджети, а також кошти приватних осіб та благодійні фонди. М.О.Кропивницький (2016) підкреслює важливість ефективного управління фінансами в цій сфері, оскільки саме від джерел фінансування залежить стабільність та регулярність виплат. У зв'язку з цим, держава повинна забезпечити створення прозорих і ефективних механізмів формування бюджету для соціального забезпечення, які б враховували потреби вразливих верств населення. М.О. Кропивницький підкреслює, що «...джерела фінансування соціальних виплат є багатограними і включають державний бюджет, кошти місцевих бюджетів, а також приватні внески та благодійні фонди» (2016). Таким чином, соціальні виплати не лише сприяють захисту найбільш вразливих верств населення, але й формують систему економічних відносин в країні, де кожен громадянин має можливість отримати підтримку у важкі часи.

Соціальні виплати мають значний вплив на соціальну ситуацію в країні, формуючи соціальну стабільність, зменшуючи рівень бідності та покращуючи якість життя населення. М.І. Тімофєєва (2016) зазначає, що ефективність системи соціального захисту безпосередньо залежить від рівня та своєчасності соціальних виплат. Регулярний моніторинг та аналіз їхнього впливу на соціально-економічні показники мають важливе значення для адаптації політики соціального захисту до реалій часу. Вона додає, що «...ефективність системи соціального захисту населення значною мірою залежить від рівня соціальних виплат, які повинні регулярно коригуватись відповідно до економічних і соціальних реалій» (2016). Це, у свою чергу, обумовлює необхідність постійного моніторингу й аналізу їхнього впливу на соціальну ситуацію в країні.

М. О. Кропивницький (2016) здійснив класифікацію соціальних виплат за кількома критеріями:

1. За джерелом фінансування:

- ✓ Державні виплати: фінансуються за рахунок бюджетних коштів.
- ✓ Неприбуткові організації: частково або повністю фінансуються приватними фондами.

2. За принципом призначення:

- ✓ Соціальні виплати по втраті працездатності (пенсії, допомоги по інвалідності).
- ✓ Виплати у зв'язку з материнством (допомога по вагітності та пологам).
- ✓ Виплати для підтримки сімей (дитячі допомоги, допомоги на дітей з сімей у складних життєвих обставинах).
- ✓ Виплати учасникам бойових дій та сім'ям загиблих воїнів.

3. За умовами отримання:

- ✓ Універсальні виплати: надаються всім громадянам без винятків.
- ✓ Цільові виплати: призначаються по конкретним критеріям (дохід, вік, наявність дітей тощо).

Соціальні виплати відіграють критично важливу роль у сучасному суспільстві з кількох причин, наприклад, **захист від бідності**. Вони слугують страховкою для найбільш вразливих верств населення, забезпечуючи мінімальний рівень доходу та запобігаючи соціальному відчуженню. Важливим є **стимулювання сімейного добробуту**, допомагаючи сім'ям, особливо з дітьми, соціальні виплати сприяють покращенню їх матеріального становища, забезпечують доступ до освіти та медичних послуг.

Соціальні виплати сприяють **соціальній стабільності**, коли системи соціальних виплат здатні пом'якшити негативні економічні наслідки, такі як безробіття або скорочення доходів у кризові часи, підтримуючи споживчий попит.

Соціальні виплати створюють механізми запобігання бідності і соціальному виключенню сприяють формуванню стабільної соціальної структури, в якій індивіди мають можливості для розвитку, чим самим **формують соціальний капітал**.

Соціальні виплати забезпечують гідний рівень життя для тих, хто цього потребує, що в свою чергу може підвищити загальний добробут суспільства.

Отже, соціальні виплати є важливим елементом системи соціального забезпечення, доцільність і ефективність яких безпосередньо залежить від правильного визначення, джерел фінансування та своєчасної адаптації до соціально-економічних змін.

Система фінансування соціальних виплат не лише сприяє соціальному захисту окремих громадян, але й формує економічні відносини в суспільстві, підвищуючи рівень соціальної відповідальності. Взаємодія між державою, недержавними організаціями та суспільством забезпечує комплексний підхід до вирішення соціальних проблем.

У контексті глобалізації та зміни економічних умов, особливо в умовах війни та повоєнний період, соціальні виплати повинні бути гнучкими і адаптивними. Це означає, що система соціального забезпечення повинна мати можливість швидко реагувати на виклики, які постають перед суспільством, забезпечуючи при цьому поточні потреби окремих громадян.

Отже, соціальні виплати є не лише інструментом державного регулювання соціального захисту, але й важливим фактором, що визначає добробут суспільства в цілому. Їхнє значення полягає у забезпеченні соціальної справедливості, рівності, а також підтримці економічної стабільності шляхом зменшення соціальної нерівності та покращення якості життя громадян. У сучасному світі, де соціальні виклики лише загострюються, адаптація та вдосконалення системи соціальних виплат є нагальною необхідністю для забезпечення справедливого та стабільного розвитку суспільства.

1.2. Категорії отримувачів соціальних виплат в Україні

Соціальна політика України, як важлива складова державного управління, спрямована на забезпечення соціального захисту населення, що є основним аспектом забезпечення соціальної справедливості та збереження соціального миру. У світлі останніх соціально-економічних змін, включаючи кризу внаслідок війни, система соціальних виплат та послуг стикається з новими

викликами та вимогами. Дослідження науковців, таких як В.В. Боковець (2021), А.Б. Климець (2019), А.М. Колосок (2023), І.В. Формуз (2023) та І.В. Панов (2023), надають цінну інформацію щодо категорій отримувачів соціальних виплат в Україні, їх потреб та проблем.

Соціальні виплати в Україні покликані підтримувати різні категорії населення, які потребують допомоги в умовах економічної кризи та соціальної невпевненості. На основі аналізу статей В.В. Боковця (2021), А.Б. Климіця (2019), А.М.Колоска та ін. (2023), а також І.В.Формуза (2023), можна виділити кілька ключових категорій отримувачів соціальних виплат:

✓ **Малозабезпечені сім'ї** - ця категорія охоплює домогосподарства, які не здатні забезпечити себе на рівні прожиткового мінімуму. За даними Боковця, український уряд запровадив програми адресної допомоги для таких сімей, зокрема грошову допомогу на дітей та інші види соціальної підтримки. Однак, система їхнього призначення часто характеризується адміністративними бар'єрами та недостатньою фінансовою підтримкою. Соціальна допомога для малозабезпечених осіб, на жаль, не завжди є своєчасною або адекватною, що підкреслюється в роботах І.В. Формуза (2023).

✓ **Особи з інвалідністю** як група отримують окрему увагу в соціальній політиці України. Дослідження А.Б. Климіця (2019) підкреслює, що ці особи стикаються з численними проблемами в отриманні соціальних виплат через недосконалість системи соціального страхування. Вони мають права на спеціалізовані програми соціальної підтримки, але ці програми часто не відповідають їхнім потребам. Зокрема, недостатня кількість реабілітаційних послуг, обмежений доступ до соціальної інфраструктури та нерегулярність виплат серйозно ускладнюють їхнє життя.

✓ У зв'язку зі старінням населення, категорія **пенсіонерів** стає все більшою, що створює додаткові навантаження на державну систему соціальних виплат. І.В. Панов (2023) вказує на необхідність реформування пенсійної системи, оскільки багато пенсіонерів живуть за межами бідності. Перед урядом

постає завдання забезпечити не лише гідний рівень життя для цієї категорії, але і посилити механізми контролю за їхньою допомогою.

✓ Війна в Україні та збройна агресія росії призвели до масової міграції населення. **Вимушені переселенці**, які залишили свої домівки, потребують особливої уваги з боку держави. Дослідження І.В.Формуза (2023) наводить дані про те, що ця категорія отримувачів соціальних виплат стикається як із фізичними, так і з психологічними труднощами, пов'язаними з новими умовами життя. Соціальна підтримка, у тому числі фінансова, медична та соціальна допомога, є надзвичайно важливою для їхньої адаптації в нових умовах.

✓ Україна має одну з найвищих у світі ратифікацій міжнародних договорів про права дитини. У зв'язку з цим, **сім'ї з дітьми** отримують широкий спектр соціальних виплат, включаючи допомогу по догляду за дитиною, виплати на дітей до досягнення ними певного віку (згідно з умовами державної програми). Однак у статті А.Б. Климця (2019) також наголошується на проблемі недостатності цих виплат у зв'язку з ростом цін на основні потреби.

✓ **Учасники російсько-української війни**, які з 2014 року залучені до військових дій, представляють собою специфічну категорію соціально-економічних суб'єктів, що потребують державної підтримки. Ця категорія охоплює не лише військовослужбовців, а й осіб, які виконували завдання в зоні конфлікту, а також ветеранів та членів сімей загиблих військових.

Для нашого дослідження є важливим дослідити учасників російсько-української війни як особливу категорію отримувачів соціальних виплат. Держава визнає важливість підтримки даної категорії громадян через створення та реалізацію законодавчих ініціатив, спрямованих на поліпшення їхнього соціально-економічного становища. Зокрема, у 2014 році було ухвалено Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», який визначає правовий статус учасників бойових дій та передбачає послуги, пільги і компенсації. Серед основних аспектів законодавчого регулювання - отримання одноразових грошових винагород, безкоштовне медичне обслуговування, право на безкоштовне навчання та сприяння у працевлаштуванні.

Аналіз державних програм підтримки учасників війни показує наявність певних недоліків у реалізації заходів, пов'язаних із соціальною адаптацією та реінтеграцією ветеранів у суспільство. На жаль, багато учасників війни зіткнулися з психологічними труднощами, що значно ускладнює їхнє повернення до цивільного життя. Таким чином, психологічна підтримка стає невід'ємною складовою системи соціального захисту.

Крім того, важливо звернути увагу на потреби *сімей учасників війни, сімей загиблих героїв і безвісті пропавших*, які також можуть відчувати соціальний стрес та економічні труднощі. Держава зобов'язана забезпечити комплексний підхід до підтримки цілого спектра учасників війни, включаючи реалізацію освітніх і професійних програм для підвищення їх конкурентоспроможності на ринку праці.

Отже, учасники російсько-української війни є важливою категорією отримувачів державної підтримки, і суспільство має вжити всіх необхідних заходів для забезпечення їх соціальних, економічних та психологічних потреб у рамках сталого розвитку країни.

Ветерани війни повномасштабного конфлікту, що розпочався в Україні 24 лютого 2022 року, становлять нову категорію учасників бойових дій, які потребують значної державної підтримки. Цей конфлікт відрізняється від попередніх етапів війни з росією не лише за масштабами, але й за обсягом залучення осіб у військові дії, зокрема й цивільних фахівців, які виконували завдання в тилу. В результаті цих змін виникла необхідність у розробці нових механізмів підтримки та соціального захисту ветеранів.

Держава вжила заходів для забезпечення прав і потреб ветеранів, адаптуючи вже існуюче законодавство та створюючи нові нормативно-правові акти. У 2022 році була ухвалена низка законів, що регламентують статус військовослужбовців, які брали участь у захисті територіальної цілісності України, надаючи їм статус учасників бойових дій, а також право на різноманітні пільги та компенсації. До основних заходів підтримки відносяться грошові

винагороди, безкоштовне медичне забезпечення, ситуаційна психологічна допомога і доступ до реабілітаційних програм.

Особливу увагу слід приділити питанню психологічної підтримки і психосоціальної реабілітації ветеранів, оскільки багато з них стикаються з посттравматичним стресовим розладом (ПТСР) та іншими психологічними наслідками війни. Держава має забезпечити доступ до професійних психологічних послуг, що включають терапію, групові семінари та соціальну адаптацію.

Крім того, державна програма підтримки ветеранів повинна враховувати потреби їхніх родин, які також постраждали від конфлікту. Ветерани та їхні близькі можуть потребувати різних форм допомоги, таких як фінансова підтримка, медична допомога і можливості для освіти. Залучення громадських організацій та волонтерських груп є важливим складником у процесі забезпечення комплексної підтримки.

З огляду на нові виклики, що виникають в умовах повномасштабного вторгнення, важливо здійснити моніторинг ефективності заходів підтримки ветеранів та вносити відповідні корективи у політику, аби забезпечити стійкість і благополуччя цієї категорії громадян. Таким чином, ветерани війни, що мають досвід участі у повномасштабному конфлікті, стають важливою частиною соціальної структури, яка потребує не лише визнання, але й активної підтримки держави для їхньої гідної інтеграції у суспільство.

В умовах економічної кризи яка виникла внаслідок війни в Україні система соціальних виплат стикається з численними викликами, які потребують термінового вирішення. Основними проблемами є:

- ✓ **Недостатнє фінансування.** Як зазначає В.В.Боковець (2021), постійні скорочення витрат на соціальні програми призводять до обмежень у можливостях надання соціальної допомоги. Це особливо критично в умовах економічного спаду, коли потреби населення зростають.
- ✓ **Корупція та непрозорість.** Дослідження І.В.Формуза (2023) показує, що корупційні схеми та непрозорість у процесах призначення

соціальних виплат підривають довіру населення до держави. Багато одержувачів стикаються з проблемою отримання допомоги внаслідок неефективності системи.

- ✓ **Складність адміністрування.** Реалізація соціальних програм часто ускладнюється бюрократичними перепонами. Люди, які потребують допомоги, змушені долати численні етапи подання заявок, що може призводити до затримок у отриманні виплат (Панов, 2023).
- ✓ **Неправильна категоризація отримувачів.** У багатьох випадках виникають проблеми з коректною ідентифікацією і класифікацією осіб, які потребують допомоги. Це найбільш помітно у випадках, коли життєва ситуація отримувача змінюється, і система не встигає реагувати на ці зміни (Климець, 2019).
- ✓ **Адаптація до нових реалій.** В умовах війни та переселення українців, необхідно адаптувати соціальні програми до особливостей нової соціальної реальності. Для цього центральні органи влади мають враховувати специфічні потреби вимушених переселенців, зокрема їхній доступ до житла, освіти та медичних послуг (Формуз, 2023).

Для покращення системи соціальних виплат в Україні слід знайти ефективні рішення в кількох основних напрямках, таких як диджиталізація послуг, поліпшення системи соціального страхування, соціальна адаптація, програмне забезпечення моніторингу, підвищення рівня обізнаності як отримувачів соціальної допомоги так і надавачів цієї допомоги.

Впровадження цифрових платформ для отримання соціальних виплат може значно спростити процес їх отримання. Відповідно до дослідження А.М. Колоска та ін. (2023), «...автоматизація процесів допоможе скоротити час на оформлення допомоги, зменшити адміністративну складність та покращити доступ до послуг».

Щоб забезпечити більш справедливе і ефективне розподілення ресурсів, система соціального страхування потребує модернізації. Про це наголошується

у статті А.Б. Климіця (2019), де зазначається необхідність широких реформ для покращення якості послуг і своєчасності виплат.

Потреби вимушених переселенців потребують особливої уваги. Під час розробки соціальних програм важливо включати психологічну реабілітацію, фінансову підтримку на початковому етапі адаптації, а також допомогу в пошуку роботи і житла (Панов, 2023).

Важливо створити ефективну систему моніторингу для оцінки результатів соціальних програм. Це дозволить виявляти проблеми своєчасно і вносити корективи у політику соціальної підтримки.

Проведення інформаційних кампаній серед населення з метою покращення обізнаності щодо доступних соціальних виплат та умов їх отримання є важливим аспектом. На сьогоднішній день багато людей не знає про свої права і можливості, що призводить до невикористання наявних ресурсів.

Отже, система соціальних виплат в Україні потребує глибоких реформ для реагування на виклики сучасності. Визначені категорії отримувачів соціальних виплат вимагають комплексного підходу, що потенційно може забезпечити не лише фінансову, але й соціальну стабільність у ці важкі для України часи. Пропозиції щодо поліпшення соціальних програм, зокрема діджиталізація, адаптація до нових реалій, вдосконалення механізмів соціального страхування, мають на меті забезпечення ефективної підтримки найбільш уразливих верств населення. Це приведе до зменшення соціальної напруги та підвищення рівня життя в Україні, що є важливим завданням державної політики.

1.3. Законодавча база, що регулює соціальні виплати в Україні

Як зазначалось в попередніх підрозділах, соціальні виплати, що реалізуються в Україні, виконують критично важливу роль у забезпеченні соціального захисту населення, особливо для тих, хто опинився у складних життєвих обставинах, таких як безробіття, хвороба, материнство, догляд за дітьми, а також догляд за літніми людьми та людьми з інвалідністю. Законодавча база, яка регулює ці виплати, включає численні правові акти, що визначають

механізми надання допомоги, умови їх отримання, а також фінансування зазначених виплат.

Розглянемо основні законодавчі акти, які регламентують умови, технології і порядок отримання соціальних виплат.

1. Закон України «Про соціальні послуги» (від 19.10.2000 № 2018-III) встановлює правові, організаційні та фінансові основи надання соціальних послуг в Україні. Цей закон визначає широке коло соціальних послуг, які можуть надаватися державними установами, приватними організаціями, а також громадськими об'єднаннями. У контексті соціальних виплат закон передбачає:

- ✓ **Визначення видів соціальних послуг.** Заслужують на увагу такі послуги, як соціальна допомога, догляд за особами з інвалідністю, а також послуги для дітей та сімей у кризових ситуаціях.
- ✓ **Принципи доступності та якості.** Закон вимагатиме забезпечення доступності соціальних послуг для всіх категорій населення.
- ✓ **Фінансування.** Визначає механізми фінансування соціальних послуг та соціальних виплат через державний і місцеві бюджети.

2. Закон України «Про державну соціальну допомогу» № 2811-XII, ухвалений 21 листопада 1992 року, регулює питання державної соціальної допомоги, що є основою для надання підтримки найуразливішим верствам населення. Важливими аспектами цього закону є:

- ✓ **Види соціальної допомоги.** Закон визначає різні види допомоги, які включають (але не обмежуються) допомогою сім'ям з дітьми, допомогу при народженні дитини, допомогу на догляд за особами з інвалідністю, а також соціальну допомогу малозабезпеченим громадянам.
- ✓ **Умови призначення.** Закон містить положення про визначення права осіб на отримання допомоги на основі їхніх доходів, майнового стану та особистих обставин.
- ✓ **Механізми виплати.** Зазначається порядок нарахування, виплати та контролю за використанням державної допомоги.

3. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (від 14.01.1998 № 2213-XII) регулює питання загальнообов'язкового соціального страхування, яке є важливим елементом соціального захисту громадян. Основні положення цього закону:

- ✓ **Застосування.** Він охоплює більшість трудових відносин і визначає права застрахованих осіб на забезпечення у разі настання страхових випадків, таких як безробіття, травми на виробництві, хвороба, вагітність і пологи.
- ✓ **Фінансування.** Зазначається, що джерелом фінансування є внески роботодавців та працівників, а також інші надходження, необхідні для забезпечення соціальних виплат.
- ✓ **Сфера дії.** Закон охоплює всіх працюючих громадян, самозайнятих осіб і осіб без встановленого місця роботи.

4. Закон України «Про соціальний захист дітей війни» (від 22.12.2005 № 3235-IV) забезпечує соціальний захист дітей війни, які є особою, що зазнала негативного впливу з боку війни у дитячому віці. Основні складові закону:

- ✓ **Соціальні пільги та виплати.** Закон надає право дітям війни на пільги, в тому числі допомогу з боку держави (грошові виплати, безкоштовні медикаменти, пільги на комунальні платежі).
- ✓ **Забезпечення прав.** Визначає механізми захисту прав дітей війни, враховуючи їхні особливі потреби в медичній, соціальній та психологічній допомозі.

5. Закон України «Про осіб з інвалідністю» (від 06.10.2005 № 2961-IV) є одним з найважливіших актів, що регулюють соціальний захист осіб з інвалідністю в Україні. Основні аспекти:

- ✓ **Соціальні виплати.** Закон визначає права осіб з інвалідністю на отримання пенсій і соціальних допомог, які компенсують їхні додаткові витрати на життя.

- ✓ **Права та гарантії.** Закладено принципи недискримінації та забезпечення рівного доступу осіб з інвалідністю до соціальних, економічних та культурних благ.
- ✓ **Механізми підтримки.** Включає програми реабілітації, професійного навчання й адаптації в суспільстві.

6. Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (від 22 жовтня 1993 року № 3551-ХІІ) спрямований на вирішення кількох важливих проблем, зокрема:

- ✓ **Соціальний захист ветеранів.** Закон забезпечує ветеранам війни права на соціальний захист, зокрема, доступ до медичних і соціальних послуг, пілг, компенсацій та інших форм підтримки.
- ✓ **Підтримка післявоєнної адаптації.** Передбачає програми реабілітації та психосоціальної допомоги ветеранам для полегшення їхньої адаптації до цивільного життя після служби.
- ✓ **Визнання заслуг.** Закріплює статус ветеранів, що визнає їхні заслуги та жертви в захисті незалежності та територіальної цілісності України, що є важливим для їхньої громадської ідентичності.
- ✓ **Забезпечення прав ветеранів.** Закон містить норми, що гарантують права ветеранів на житло, зайнятість та навчання, а також на соціально-економічну підтримку.
- ✓ **Регулювання відносин.** Окреслює правові основи взаємодії між державою, ветеранами і громадськими організаціями, сприяючи більш ефективному захисту їхніх прав.

Завдяки цим аспектам закон сприяє покращенню якості життя ветеранів, їхньої інтеграції в суспільство та забезпечує їхню гідність.

Процес надання соціальних виплат у Україні підпорядковується певним нормативним вимогам. Особи, які бажають отримати соціальну допомогу, повинні подати письмову заяву до уповноважених органів, таких як управління соціального захисту населення або ЦНАП (центри надання адміністративних послуг). З метою отримання соціальних виплат необхідно подати пакет

документів, що включає паспорт громадянина України для ідентифікації особи, довідку про доходи (для підтвердження матеріального стану), документи, що підтверджують причини для отримання виплат (довідки про хворобу, свідоцтва про народження дітей тощо), інші документи передбачені законодавством.

Згідно з Законами України органи соціального захисту та соціального страхування зобов'язані розглянути подану заяву протягом визначеного терміну, враховуючи всі подані документи. У разі позитивного рішення здійснюється виплата допомоги в обсягах і в строки, визначені законодавством. Усі виплати можуть бути здійснені через банки, поштові відділення або безготівковим методом на рахунок одержувача.

Незважаючи на велику кількість норм і регулювання, система соціальних виплат в Україні стикається з низкою актуальних проблем, які потребують вирішення. Затримки у фінансуванні соціальних програм часто призводять до невиконання соціальної допомоги, що особливо відчувається в умовах економічних криз і нестабільності.

Ситуація з фінансуванням соціальної сфери залишається досить складною, оскільки стан бюджету, особливо в умовах війни, безпосередньо впливає на можливість надання соціальних виплат в повному обсязі.

Важливим чинником залишається обізнаність населення. Багато громадян недостатньо обізнані про свої права на отримання соціальних виплат, що є перешкодою для реалізації їхніх законних вимог. Разом з тим складність процедур отримання соціальних виплат, включаючи численні бюрократичні перешкоди, може відштовхувати людей від спроби отримати належну допомогу.

Законодавча база, що регулює соціальні виплати в Україні, має важливу роль у реалізації державної соціальної політики. Вона є багатошаровою та різноманітною, включаючи ряд законів і нормативних актів, які визначають права та можливості громадян на отримання соціальної підтримки. Проте проблеми реалізації існуючих норм, як-от затримки у виплатах, обмежене фінансування, недостатня обізнаність населення та складні процедури, свідчать про те, що система потребує подальшого вдосконалення. Необхідно взяти

заходів для покращення процесів адміністрування, навчання громадян своїм правам, а також забезпечення стабільного фінансування соціальних програм, що дозволить досягти більш ефективного соціального захисту населення України.

Подальше дослідження цього питання стане важливим кроком до покращення умов життя українських громадян, які потребують державної підтримки у різних формах.

Висновки до першого розділу

Розгляд загальних аспектів соціальних виплат в Україні показує, що це складний, але необхідний механізм, який потребує постійного вдосконалення для забезпечення сталого розвитку соціальної сфери в Україні і дозволяє зробити наступні висновки:

1. Соціальні виплати є важливим інструментом державної підтримки, що сприяє поліпшенню життєвих умов населення, забезпечення соціальної справедливості та зменшення бідності. Вони відіграють ключову роль у стабілізації економічної ситуації та підвищенні добробуту громадян.

2. Українська система соціальних виплат охоплює різні категорії громадян, зокрема пенсіонерів, осіб з інвалідністю, багатодітні сім'ї, малозабезпечені сім'ї, ветерани війни, сім'ї загиблих ветеранів та інші вразливі групи. Це свідчить про прагнення держави забезпечити підтримку тим, хто її найбільше потребує.

3. Виконання соціальних виплат регулюється рядом законодавчих актів, які забезпечують правову основу для їх надання. Серед основних документів: Закон України «Про соціальні послуги» (від 19.10.2000 № 2018-III); Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (від 14.01.1998 № 2213-XII); Закон України «Про соціальний захист дітей війни» (від 22.12.2005 № 3235-IV); Закон України «Про осіб з інвалідністю» (від 06.10.2005 № 2961-IV) Постійне удосконалення законодавства є необхідним для адаптації системи соціальних виплат до змін у суспільстві та економіці.

4. Ефективна реалізація соціальних виплат потребує комплексного підходу та координації між різними державними органами. Важливо також

залучати громадянське суспільство до процесу моніторингу та оцінювання соціальних програм.

РОЗДІЛ 2. ПРАВОВІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ УЧАСНИКАМ ВІЙНИ ТА ЧЛЕНАМ ЇХНІХ СІМЕЙ

2.1. Основні закони та нормативні акти, що регулюють нарахування виплат учасникам війни та членам їхніх сімей

Захист прав учасників війни та їх сімей є однією з першочергових складових соціальної політики Української держави. Ця політика ґрунтується на принципах міжнародного права, а також українських законів. Актуальність законодавчих актів, що регулюють соціальні виплати окремим верствам населення стає все більш вагомим в контексті посилення безпеки та соціальної стабільності, зокрема, під час воєнних дій.

Правові стандарти, які гарантують, захист прав учасників війни встановлені міжнародно - правовими договорами, такими як Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, Конвенція про біженців та ін . Ці документи важливі, оскільки встановлюють правові норми. У своїй роботі В.С. Павленко (2020) зауважує , що ці світові стандарти мають значний вплив на формування національного законодавства в Україні .

Конституція України, яка була ратифікована у 1996 році, містить заходи, спрямовані на забезпечення соціального захисту всіх громадян, у тому числі тих, хто брав участь у бойових діях. Стаття 46 гарантує, що особи мають право на соціальний захист, що включає надання допомоги, виплати пенсій та інших форм соціального забезпечення.

У питанні регулювання правового статусу ветеранів війни особливого значення набуває Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (від 20 грудня 1991 року під назвою № 2011 - XII). В цьому законі визначено процедуру встановлення категорій осіб, які мають право на отримання виплат, а також визначення розміру цих виплат і методику їх розрахунку, яку детально описано в статті 12 цього Закону (Тацишин & Мазур, 2021). Закон регламентує механізм фінансової допомоги, професійної медичної допомоги та реабілітаційні послуги ветеранам війни.

Відповідно до Закону України «Про соціальний захист дітей, які постраждали внаслідок війни» (від 18.11.2004 р . № 2195 - IV) визначено особливості забезпечення прав дітей, які постраждали від війни. Він гарантує дітям право на отримання різноманітних форм допомоги, таких як освіта, медичне обслуговування та інші соціальні послуги. Оскільки вони є найбільше чутливі до несприятливих наслідків війни, ці діти знаходяться в центрі уваги закону, який підкреслює важливість забезпечення ними постійного догляду.

Підстави для призначення і обчислення пенсій, зокрема учасникам бойових дій, встановлено Законом України « Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування » (від 9 липня 2003 року № 1058 - IV). В цьому документі описується процес, якого необхідно дотримуватися для розрахунку пенсійних виплат та інших гарантій для ветеранів. Завдяки цьому закону учасники бойових дій мають право отримувати вищі пенсії та навіть можуть мати право на додаткові пільги (Наливайко, 2023).

У зв'язку із затвердженням законодавства, що регулює діяльність Об'єднаних сил, в Україні запроваджено додаткові пільги для військовослужбовців, які беруть участь у бойових діях. На виконання цього нормативного акта законодавством врегульовано процес нарахування виплат, які призначаються на лікування бійців. О.М. Глушко (2022) наголошує на актуальності вдосконалення військово - соціального та трудового законодавства. Ці нововведення гарантують учасникам бойових дій Об'єднаних сил право на соціальні виплати, такі як щомісячне грошове забезпечення, лікування та оздоровлення.

Важливою особливістю є процеси та умови отримання компенсацій учасниками війни та їхніми сім'ями (Шевчук & Ментух, 2017). Ці правила мають вирішальне значення, оскільки вони регулюють процедури та вимоги і регламентуються Постановами Кабінету Міністрів України, які затверджують порядок нарахування і виплат допомоги, компенсацій та пільг. До таких документів можна віднести:

✓ Порядок виплати грошової компенсації вартості санаторно-курортного лікування деяким категоріям громадян (Постанова КМУ від 17 червня 2004 р. N 785)

✓ Порядок забезпечення санаторно-курортними путівками деяких категорій громадян та виплати їм компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування структурними підрозділами з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчими органами міських, районних у містах (у разі їх утворення (крім м. Києва) рад (Постанова КМУ від 22 лютого 2006 р. № 187)

✓ Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів з підтримки та допомоги ветеранам війни, членам їх сімей та членам родин загиблих (Постанова КМУ від 21 січня 2025 р. № 62)

✓ Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів із соціальної, професійної адаптації ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) захисників та захисниць України та постраждалих учасників Революції Гідності (Постанова КМУ від 31.03.2015 № 179)

✓ Порядок та умови надання психологічної допомоги ветеранам війни, членам їх сімей та деяким іншим категоріям осіб (Постанова КМУ від 18 березня 2024 р. № 307)

Ю. Труфанова та Н. Майка (2023) підкреслюють важливість систем надання соціальних послуг в умовах воєнного часу. Успішна реалізація законодавства зумовлює необхідність синхронізації діяльності різних органів державної влади, що забезпечує комплексний підхід до соціального захисту ветеранів війни та їх сімей. Враховуючи сучасні виклики з якими стикається суспільство, такі як економічні труднощі та соціальні потреби, важливо координувати дії між різними установами для створення ефективної системи підтримки.

Ефективний соціальний захист вимагає співпраці між державними установами, органів місцевих адміністрацій та соціальних служб. Ветеранські організації є необхідними партнерами у реалізації соціальних програм та наданні психологічної підтримки. Збір та аналіз статистичних даних про ветеранів війни та їхні родини сприяє виявленню критичних проблем та ефективному розподілу ресурсів. Важливою складовою є інформаційна кампанія, спрямована на ветеранів та їхні родини щодо їх прав та можливостей. Чітка взаємодія запобігає дублюванню зусиль і забезпечує послідовну реалізацію державної політики.

Забезпечення достатнього фінансування програм захисту ветеранів є важливим для ефективного виконання законодавства. Координація з бюджетними установами гарантуватиме стабільне фінансування значущих проектів. Тому реальних результатів у соціальному захисті ветеранів війни та їхніх сімей можна досягти лише за умови активної взаємодії всіх залучених сторін. Це покращить їм життя та стане визнанням їх внеску в збереження і розвиток країни.

В Україні необхідно запровадити систему, яка здійснює моніторинг і забезпечує дотримання прав учасників війни, щоб гарантувати справедливе виконання законів. Завдяки впровадженню цієї системи гарантується надання найрізноманітніших видів допомоги, починаючи від грошової компенсації і закінчуючи реабілітаційними програмами.

Також часто виникають практичні проблеми, спричинені протиріччям між законодавством та відсутністю регулювання в соціальному захисті ветеранів війни. Це позначили автори статей, зокрема І. Наливайко (2023) «...не всі сторони, залучені в конфлікт, надають адекватну підтримку. Недосконалість процедур оплати та бюрократичні перешкоди є одними з чинників, що викликають труднощі». Додатковим фактором проблеми є той факт, що учасники війни мають обмежене розуміння своїх прав і доступних для них можливостей. Відсутність доступу до інформації та порад від державних установ давно асоціюється з цим явищем.

У зв'язку зі змінами в соціально-економічному середовищі, законодавство потребує корекції з урахуванням нових обставин, які виникли внаслідок коливання рівня фінансування та змін у вимогах до соціальних послуг для ветеранів та їхніх сімей.

Важливо знайти шляхи вдосконалення бюрократичних процедур, щоб максимально підвищити ефективність процесу надання соціальних виплат. Також можливе впровадження електронних систем для подачі документів, що сприятиме автоматизації обробки заяв та прискоренню розподілу компенсаційних виплат. Завдяки цьому буде забезпечено надання допомоги та швидке реагування на звернення ветеранів.

На нашу думку Україні необхідно оновити законодавство, зокрема в аспекті соціального фінансування, щоб ефективно реагувати на сучасні виклики. Це зумовлено динамічними змінами в соціально-економічній сфері, а адекватне фінансування з державного бюджету є критичним для успішної реалізації програми соціальної підтримки. Також важливо розглядати нові форми допомоги ветеранам, з акцентом на програми, які сприяють професійній адаптації та реінтеграції. Актуальним залишається забезпечення фінансової стабільності видатків, які здійснюються на соціальний захист учасників війни. Це дозволить уникнути затримок із виплатами та гарантує доступність ветеранів до якісних медичних та реабілітаційних послуг.

У зв'язку з тим, що потреби ветеранів постійно змінюються, необхідно розвивати нові види соціальних послуг, які включають не лише медичне лікування, а й психологічну підтримку, програми професійного навчання, заходи для ветеранів та їхніх родин. Надання комплексної підтримки сприятиме покращенню якості життя цих груп.

Коли йдеться про визначення ефективності соціальних послуг, які надаються, на наш погляд, важливо запровадити методи моніторингу та оцінки. Це можуть бути незалежні фахівці, які оцінюють виконання програми та забезпечують прозорість витрачання бюджетних коштів.

Враховуючи труднощі, з якими Україна стикається протягом всієї війни, забезпечення захисту прав учасників бойових дій, їхніх сімей та сімей тих, хто загинув є вкрай важливим. Законодавчо - правова база, яка сформувалася в Україні ще має великий потенціал для розвитку та вдосконалення. Для того, щоб це було впроваджено, всі учасники процесу, від законодавців до виконавців, повинні зосередитися на розвитку культури пізнання та підвищення рівня своїх знань. Зрештою, ефективний захист прав та інтересів ветеранів війни та членів їхніх сімей забезпечує не лише соціальну стабільність країни, а й свідчить про справжню відповідальність держави перед громадянами, які зробили вагомий внесок у захист незалежності та цілісності України.

2.2. Державні гарантії соціальних виплат та пільг учасникам бойових дій, членам сімей та членам сімей загиблих воїнів: порядок оформлення і нарахування

Соціальні гарантії для ветеранів, їхніх сімей та сімей загиблих воїнів є важливим елементом системи соціального захисту в Україні. З огляду на сучасні проблеми, особливо триваюча війна в Україні, вкрай важливо надати ветеранам достатню підтримку та захист. Соціальні права ветеранів війни закріплені різними законодавчими актами, зокрема Законом України « Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту » (1993 р .), який визначає основні права та пільги учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни та сімей загиблих. Це Законодавство регулює питання, що стосуються охорони здоров'я, надання житла, грошової компенсації та соціального забезпечення. Ветерани отримують безкоштовні медичні послуги як у військових, так і в цивільних закладах охорони здоров'я. Важливо визнати, що незважаючи на чинне законодавство, виконання цих гарантій часто стикається з проблемами, насамперед через недостатнє фінансування з державного бюджету.

Важливою складовою соціального захисту ветеранів є матеріальні виплати. Основними видами соціальних виплат є одноразова матеріальна допомога, щомісячна грошова компенсація та виплати, у зв'язку з інвалідністю або смертю внаслідок бойових дій. Чинне законодавство дає право сім'ям

загиблих військових на велику одноразову грошову допомогу. **Одноразова допомога** призначається учасникам бойових дій у разі поранення, інвалідності або смерті відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 24 січня 2007 № 75. Розміри суми підтримки такі: інвалідність 1 групи – до 1 000 000 грн.; 2 група інвалідності – до 500 000 . грн.; 3 група – до 250 000 грн. У разі загибелі на війні – близько 1 000 000 грн. Відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (ст. 16) одноразова допомога в повному обсязі виплачується родичам загиблих осіб, які мають право на цю допомогу.

Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (ст. 16) передбачено, що особи з інвалідністю внаслідок війни мають право на грошове забезпечення в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів.

Також цією статтею Закону встановлюється розмір **щомісячної грошової допомоги** і вона залежать від тривалості служби: для учасників бойових дій, які прослужили більше 6 місяців виплата становить 4 000 грн., а менше 6 місяців – 2 500 грн.

Відповідно до статті 20 Закону України «Про статус ветеранів війни» сім'ї загиблих мають право на щомісячну грошову допомогу на утримання. Розмір допомоги встановлюється Кабінетом Міністрів України і може варіюватися від 2500 до 3500 грн залежно від можливостей державного бюджету.

На жаль, дані свідчать про значні затримки виплати соціальних гарантій. Багато сімей стикаються з бюрократичними перешкодами та непоінформованістю щодо процесу отримання допомоги, що посилює загострення соціального стресу та невдоволення.

Право на покращення житлових умов регламентується Законом України «Про житловий фонд соціального призначення» (від 12 січня 2006 року № 3334-IV) та Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії соціального захисту» (від 22 жовтня 1993 року № 3551-XII). Спрямування державних коштів на будівництво чи реконструкцію житла для ветеранів війни та їхніх сімей є важливим аспектом їх соціального забезпечення.

Члени родини загиблих військовослужбовців мають право на безкоштовне житло або компенсацію за його отримання відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії соціального захисту» (ст. 14), і передбачає надання житлових квадратних метрів відповідно до потреб сім'ї.

Учасники бойових дій мають право на грошову компенсацію або безкоштовне житло. Розмір компенсаційних виплат розраховується за формулою:

$$ГК = (13,65 \times N_c + 35,22 + (10 \times N_{п})) \times V_g \times K_m + ПЗ$$

N_c — кількість членів сім'ї загиблого військовослужбовця за однією категорією або кількість членів сім'ї особи з інвалідністю, на яких розраховується грошова компенсація;

$N_{п}$ — кількість членів сім'ї заявника, які є особами з інвалідністю I чи II групи або дитиною-особою з інвалідністю внаслідок війни і на яких розраховується грошова компенсація з урахуванням додаткових 10 м² жилої площі на кожного (у тому числі на заявника);

V_g — гранична вартість (гривень) 1 кв. метра загальної площі житла для населеного пункту, в якому заявник перебуває на обліку як особа, що потребує поліпшення житлових умов на день звернення за грошовою компенсацією – встановлюється наказом Мінрегіонбуд і змінюються кожного кварталу;

K_m — коефіцієнт збільшення граничної вартості 1 кв. метра загальної площі житла:

для м. Києва, Дніпра, Львова, Одеси та Харкова коефіцієнт становить 1,75;

для міст обласних центрів, а також міст обласного значення з населенням понад 300 тис. чоловік — 1,5;

для міст обласного значення з населенням від 100 тис. до 300 тис. — 1,25;

для інших міст — 1;

$ПЗ$ — витрати на реєстрацію права власності і сплату потрібних податків.

Житловому забезпеченню сприяє державна підтримка, яка включає покриття державою: 30 відсотків вартості будівництва (придбання) доступного житла та /або надання пільгових іпотечних кредитів; 50 відсотків вартості

будівництва (придбання) доступного житла та / або пільгового іпотечного кредитування для осіб, зазначених у пунктах 19 і 20 частини першої статті 6 , пунктах 10-14 частини другої статті 7 , абзацах четвертому , шостому , восьмому пункту 110 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»; 50 відсотків вартості будівництва (придбання) доступного житла та/або пільгового іпотечного кредитування для осіб, на яких поширюється дія Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» (від 20 жовтня 2014 року № 1706-VII).

Пільги на житлово-комунальні послуги для учасників бойових дій та членів їхніх сімей регламентуються Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії соціального захисту» (від 22 жовтня 1993 року № 3551-XII) та Постановами Кабінету Міністрів України «Про встановлення державних соціальних стандартів у сфері житлово-комунального обслуговування» (від 06 серпня 2014 року №409) та «Деякі питання надання житлових субсидій та пільг на оплату житлово-комунальних послуг, придбання твердого палива і скрапленого газу у грошовій формі» (від 17 квітня 2019 р. № 373)

Учасникам бойових дій та прирівняним до них особам надається: 75-процентна знижка плати за користування житлом (квартирною платою) у межах норми, яка становить 21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає в житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю); 75-процентна знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленим балонним газом для побутових потреб у межах середніх норм споживання. Площа житла, на яку надається знижка, при розрахунках плати за опалення становить 21 кв. метр опалювальної площі на кожну особу, яка постійно проживає в житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю. для сімей, які складаються лише з непрацевдатних осіб, надається 75-відсоткова знижка на користування газом для опалення житла на подвійний розмір нормативної опалювальної площі (42 кв. метри на шкірну особу, яка має право на знижку

плати, та 21 кв. метр) .на сім'ю); 75-процентна знижка вартості проживання , в тому числі , в межах норми, встановленої для населення, для осіб, які продаються в будинках, що не мають центрального опалення.

Особам які отримали інвалідність внаслідок війни або прирівняні до них особи, мають право на пільги:

✓ 100%-процентна знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, які становлять 21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю);

✓ 100%-процентна знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленим балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання. Площа житла, на яку надається знижка, при розрахунках плати за опалення становить 21 кв. метр опалювальної площі на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю. Для сімей, що складаються лише з непрацевдатних осіб, надається 75-процентна знижка за користування газом для опалювання житла на подвійний розмір нормативної опалювальної площі (42 кв. метри на кожну особу, яка має право на знижку плати, та 21 кв. метр на сім'ю);

✓ 100%-процентна знижка вартості палива, в тому числі рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення.

Розрахунок пільг здійснюється за соціальними нормативами, зазначеними в Постанові Кабінету Міністрів України «Про встановлення державних соціальних стандартів у сфері житлово-комунального обслуговування» (від 6 серпня 2014 р. № 409).

Згідно з цією Постановою для послуги з постачання теплової енергії (для потреб централізованого або автономного опалення) та індивідуального опалення:

✓ у разі використання теплової енергії для централізованого або автономного опалення абонентами, житлові будинки яких обладнані вузлами комерційного обліку та/або розподільного обліку, - 0,0383 Гкал на 1 кв. метр опалюваної площі на місяць в опалювальний період;

✓ у разі використання теплової енергії для централізованого або автономного опалення абонентами, житлові будинки яких не обладнані вузлами комерційного обліку та/або розподільного обліку, що визначається за такою формулою:

$$СНт = (Пмін \times Кс) / СРт,$$

де СНт - соціальний норматив плати за теплову енергію для централізованого або автономного опалення абонентами, житлові будинки яких не обладнані вузлами комерційного обліку та/або розподільного обліку, гривень на 1 кв. метр;

Пмін - встановлений на законодавчому рівні на відповідну дату розмір прожиткового мінімуму на одну особу в розрахунку на місяць, гривень;

Кс - середній кількісний склад домогосподарств, які одержують житлову пільгу, що становить дві особи;

СРт - соціальна норма опалюваної площі житла на одне домогосподарство у складі двох осіб - 62,52 кв. метра.

✓ у разі використання природного газу для індивідуального опалення - 4 куб. метри природного газу на 1 кв. метр опалюваної площі на місяць в опалювальний період;

✓ у разі використання електричної енергії для індивідуального опалення - 30 кВт·г на 1 кв. метр опалюваної площі на місяць в опалювальний період.

Для громадян, які використовують теплову енергію (для потреб централізованого або автономного опалення), природний газ або електричну енергію (для індивідуального опалення), опалювальний період для надання пільг установлюється з 16 жовтня до 15 квітня включно.

Для користування послугами з централізованого водопостачання - 2 куб. метри холодної води на одну особу на місяць за наявності послуги з постачання гарячої води та 3,6 куб. метри холодної води на одну особу на місяць за відсутності послуги з постачання гарячої води або виникнення перерви у наданні послуг з постачання гарячої води (більш як на 14 діб).

Для користування послугами з постачання гарячої води - 1,6 куб. метра на одну особу на місяць.

Для користування послугами з централізованого водовідведення - 3,6 куб. метра на одну особу на місяць, а за відсутності централізованого водовідведення (за відсутності системи централізованого водовідведення та за наявності централізованого водопостачання і вигрібних ям) для вивезення рідких нечистот - 3,6 куб. метра на одне домогосподарство на місяць.

Підставою для нарахування пільги на житлово-комунальні послуги є:

- ✓ Заява про оформлення пільги (зразок надається в сервісних центрах обласних головних управлінь Пенсійного фонду України).
- ✓ Оригінал та копія ветеранського посвідчення.
- ✓ Деякі органи місцевого самоврядування надають пільгу на основі довідки та інших документів, які засвідчують участь в АТО/ООС (заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях).
- ✓ Оригінал та копія паспорту (стор. 1, 2 та сторінка, де зазначена остання реєстрація або зняття з реєстрації).
- ✓ Оригінал та копія ідентифікаційного номера.
- ✓ Оригінал та копія довідки про склад сім'ї з ЖЕО.
- ✓ Оригінал та копії свідоцтв про народження неповнолітніх дітей пільговика.
- ✓ Квитанції про сплату рахунків за комунальні послуги (усі, що є).

Для сімей, що складаються з непрацездатних осіб додатково подаються копія та оригінал документу пільговика; копія та оригінал паспорту; копія та оригінал ідентифікаційного номера.

При оформленні пільги за фактичним місцем проживання потрібно надати документальне підтвердження того, що таку пільгу за місцем реєстрації особа не реалізувала. Відповідну довідку можна отримати в управлінні соціального захисту населення за місцем реєстрації, в тому числі надіславши їм письмове звернення рекомендованим листом з повідомленням.

Відповідно до статті 15 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» (6 жовтня 2005 року № 2961-IV) особи з інвалідністю внаслідок війни мають право на **щомісячну грошову допомогу, яка виплачується на покриття витрат на медичну реабілітацію**. Розмір виплати встановлюється Міністерством соціальної політики і може змінюватися залежно від фінансування.

Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» регламентує забезпечення **безоплатними путівками до санаторно-курортних закладів** забезпечуються згідно з медичними рекомендаціями в порядку черговості:

- ✓ учасники бойових дій - не частіше ніж один раз на рік строком на 18-21 день;
- ✓ особи з інвалідністю внаслідок війни - позачергово щороку строком на 18-21 день;
- ✓ особи з інвалідністю внаслідок війни із захворюваннями нервової системи (з наслідками травм і захворюваннями хребта та спинного мозку) - відповідно до медичних рекомендацій, з них: I та II груп - до санаторіїв (відділень) спінального профілю з лікуванням строком на 35 днів; III групи - до санаторіїв неврологічного профілю з лікуванням строком на 18-21 день;
- ✓ учасники війни - не частіше ніж один раз на два роки строком на 18-21 день.

Зазначені категорії осіб мають право вільного вибору санаторно-курортного закладу відповідного профілю лікування, путівки до якого оплачуються за рахунок коштів державного бюджету.

Підставою для безоплатного отримання санаторно-курортної путівки є такі документи: заява; медична довідка лікувальної установи за формою № 070/о; копія відповідного посвідчення; копія військового квитка (за наявності) для учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни та учасників війни; копія документа, що підтверджує безпосередню участь (забезпечення проведення) особи в антитерористичній операції чи заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримуванні збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях.

Постанова КМУ «Про затвердження Порядку виплати компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування деяким категоріям громадян» (від 17 червня 2004 р. N 785) визначає механізм виплати ***грошової компенсації замість санаторно-курортної путівки та компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування.***

Згідно цієї постанови компенсація вартості самостійного санаторно-курортного лікування учасникам бойових дій та учасникам війни виплачується за їх бажанням у розмірі вартості самостійного санаторно-курортного лікування на час проведення оздоровлення, але не більше ніж середня вартість санаторно-курортної путівки, яка становить 35% (з округленням до однієї гривні) розміру одного прожиткового мінімуму для непрацевдатних осіб. Грошова компенсація виплачується особам через два роки після звернення із заявою про виділення путівки або виплату грошової компенсації, якщо вони протягом цього періоду не одержували безоплатної санаторно-курортної путівки.

Порядок оформлення та нарахування соціальних виплат ветеранам в Україні регулюється законодавством і здійснюється відповідними органами державної влади. Нижче наведено процедуру реєстрації та розрахунку цих пільг, що складається з кількох етапів.

1. Підготовка документів

До початку процедури оформлення соціальних виплат учасник бойових дій повинен скласти пакет документів, який зазвичай включає:

- ✓ Заяву про призначення соціальних виплат, яку можна подати у будь-якій формі.
- ✓ Документ що підтверджує статус аучасника бойових дій, яким може бути посвідчення або довідка, видана Міністерством оборони, Міністерством внутрішніх справ, Службою безпеки України або іншими уповноваженими органами.
- ✓ Документи , що посвідчують особу, наприклад, паспорт громадянина або його дублікат.
- ✓ Ідентифікаційний код.
- ✓ Додаткові документи , які можуть бути необхідним залежно від характеру виплат (наприклад , документи для дітей , медичні довідки тощо).

2. Подача документів

Документи необхідно подати до відповідного державного органу за зареєстрованим або фактичним місцем проживання учасника бойових дій, це можуть бути сервісні центри Пенсійного фонду України, ЦНАПи, а також електронні платформи.

3. Експертиза документів

Після подання документів орган соціального захисту населення або соціального страхування проводить перевірку наданих документів:

- ✓ Оцінюється правильність заповнення документа.
- ✓ Проводяться перевірки щодо встановлення чи відсутності документів , що підтверджують статус учасника бойових дій.
- ✓ За потреби можуть бути запрошені додаткові документи чи роз'яснення.

4. Прийняття рішення

Орган соціального захисту населення або соціального страхування приймає рішення про призначення соціальних виплат протягом тридцяти днів з дня подання документа. У разі позитивного рішення надається повідомлення про призначення виплат або пільг.

5. Розрахунок оплати

Відповідний орган, який здійснює соціальні виплати або призначає пільги розраховує одноразову допомогу, щомісячні виплати, компенсаційні виплати, пільги. Платежі можуть здійснюватися шляхом перерахування нарахованих сум на банківський рахунок учасника бойових дій або альтернативним готівковим або безготівковим способом.

6. Регулювання та підтвердження

Після виплати допомоги уповноважений орган здійснює нагляд за використанням коштів та контролює надходження виплат. У разі виявлення порушень можуть бути застосовані дії, включно з поверненням коштів.

7. Оскарження рішень уповноважених органів

У разі відмови або негативного рішення ветеран має право оскаржити його. Подати до суду скаргу якщо є достатні підстави стверджувати, що його права були порушені.

Право на освіту для ветеранів та їхніх дітей є наріжним каменем соціальних гарантій. Програми професійної та вищої освіти фінансуються державою. Зокрема, є право на безкоштовне та пільгове навчання для дітей ветеранів. Ветерани мають можливість отримати нові навички та адаптуватися до цивільного життя завдяки програмам професійної адаптації. Відповідно до статті 7 Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII) та статті 65 Закону України «Про вищу освіту» (від 1 липня 2014 року № 1556-VII), діти військовослужбовців мають право на безкоштовне навчання в закладах освіти.

Психологічна підтримка ветеранів та їхніх сімей є важливою частиною соціального захисту. Стрес, відчай та інші психічні захворювання можуть

супроводжувати реадаптацію ветеранів до цивільного життя, яке, можливо, було сформовано їхнім досвідом участі в бойових діях. Ветерани, які потребують емоційного та фізичного зцілення можуть отримати психологічну допомогу в адаптації до цивільного життя та соціалізації в державних установах та громадських організаціях. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання психологічної допомоги ветеранам війни, членам їх сімей та деяким іншим категоріям осіб» (від 29.11.2022 року № 1338 зі змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 18 березня 2024 року № 307) регулює питання психологічної підтримки ветеранів війни, але на жаль, не кожен, хто потребує, має доступ до цих послуг, і вони часто недофінансовані. Потрібно зробити більше, щоб підвищити обізнаність про численні ресурси, доступні ветеранам, які відчують емоційні та психологічні труднощі. Психологічна підтримка, соціальна допомога та інші форми допомоги надаються відповідно до Закону України «Про соціальні послуги» (від 17 січня 2019 року № 2671-VIII).

Існуючі соціальні гарантії потребують ґрунтовної переоцінки та вдосконалення. Для підвищення ефективності реалізації соціального захисту ветеранів, їхніх сімей та сімей загиблих воїнів вкрай важливою є інтеграція різних складових соціального захисту, зокрема фінансування, організації надання послуг та інформаційної прозорості. Це вимагає співпраці між міністерствами, державними структурами, місцевими адміністраціями та неурядовими організаціями.

Для підвищення соціального захисту ветеранів в Україні необхідно враховувати міжнародний досвід. Багато держав у всьому світі, що, пережили тривалі військові дії, створили ефективні системи підтримки ветеранів, що охоплюють навчання, перенавчання та психологічну допомогу. Україна має вивчити та модифікувати ці моделі, враховуючи особливості місцевого контексту.

Розвиток соціальних гарантій для ветеранів в Україні залежить від співпраці влади , приватного сектору та громадянського суспільства. Створення

цілісної системи підтримки та захисту ветеранів та їхніх родин покращить їх соціально - економічні умови та сприятиме стабілізації суспільства.

Важливо активізувати ініціативи, спрямовані на інформування ветеранів про їхні соціальні пільги та права, а також забезпечити їх активну участь у формуванні політики соціального захисту як на регіональному так і на державному рівнях.

Таким чином, соціальний захист ветеранів, їхніх сімей та сімей загиблих воїнів є невід'ємною складовою державної безпеки та соціальної рівності в Україні. Ефективне виконання відповідних програм та ініціатив може пом'якшити наслідки війни для постраждалих осіб і сприяти реінтеграції в суспільство, таким чином відновлюючи їхній соціальний статус і гідність, що має вирішальне значення для створення справедливого та мирного суспільства.

2.3. Закордонний досвід соціального забезпечення ветеранів війни

Соціальне забезпечення ветеранів війни є важливим аспектом соціальної політики багатьох країн світу. Це питання включає різні підходи до реабілітації, психологічної допомоги, лікування та реінтеграція ветеранів в цивільне суспільство. Досвід багатьох країн у цій сфері великий і різноманітний, кожна нація має різні традиції, методології та ініціативи. У відповідь до соціальних і політичних трансформацій, мережі підтримки ветеранів постійно розширюються та модифікуються для вирішення нових викликів. Вивчення міжнародного досвіду соціального забезпечення ветеранів війни є актуальним для України, де реабілітація та інтеграція учасників бойових дій набула особливого значення в умовах російсько - української війни. З огляду на актуальність теми, цей розділ спрямований на аналіз міжнародних практик соціального забезпечення ветеранів війни.

Р. П. Шевченко (2024) у своїй праці «Інноваційні підходи до організації соціального захисту ветеранів війни: міжнародний досвід» висвітлив ефективні методики, прийняті в багатьох країнах. Автор зауважує, що «...інноваційні методи, включаючи розробку індивідуальних планів реабілітації, психологічну підтримку через групову терапію та освітні програми, виявляють значну

ефективність ». У Сполучених Штатах Америки створюються програми «Точка доступу» , щоб забезпечити ветеранів повною підтримкою на різних етапах їх реінтеграції в суспільство.

Дослідження О. О. Кондратенко (2018) показує, що в інших країнах, наприклад, у Німеччині та Канаді, використовується модель соціального забезпечення, що характеризується державним фінансуванням та приватною ініціативою. Система соціального забезпечення для ветеранів війни в Німеччині має історичні корені, що демонструє глибоке розуміння вимог ветеранів війни. Ця країна пропонує соціальну підтримку, яка включає грошову допомогу, доступ до медичного обслуговування та психологічної адаптації. Канада, у свою чергу, запровадила спеціалізовані програми, спрямовані на конкретні потреби ветеранів.

У статті « Світовий досвід формування та реалізації політики соціального захисту учасників бойових дій » автор Ю. П. Гордієнко (2020) стверджує, що ефективна політика соціального захисту передбачає системний підхід до забезпечення прав ветеранів. Багато країн запроваджують програми, що охоплюють медичне обслуговування, соціальну реабілітацію та професійне навчання. Гордієнко наголошує на важливості залучення ветеранів до формування політики щодо їх реінтеграції, а також на важливості створення реабілітаційних центрів, які надають ветеранам як медичну, так і психологічну підтримку.

У дослідженні В. А. Ординовича (2024) «Закордонний досвід соціальної реінтеграції ветеранів військової служби» аналізуються програми реінтеграції ветеранів різних країн. У Великобританії та Австралії запроваджуються масштабні заходи, що охоплюють навчальні програми, які допомагають ветеранам переходити до цивільного життя. Успішна реінтеграція потребує цілісного підходу для охоплення як професійного навчання, так і психологічної підтримки.

П. В. Ворона (2018) у статті «Шляхи соціальної реабілітації учасників українсько - російської війни на сході України: зарубіжний досвід» здійснив

порівняльний аналіз методологій соціальної реабілітації ветеранів. Автор наголошує на важливості створення реабілітаційних центрів, які надають ветеранам як медичну, так і психологічну підтримку. Досвід таких країн, як США та Ізраїль, показує, що створення таких центрів помітно підвищує ефективність реабілітаційних ініціатив, що в рамках децентралізації вкрай є важливим забезпечити стабільне фінансування, щоб регіони могли ефективно реалізовувати соціальні ініціативи. Автор стверджує, що Норвегія є прикладом моделі, в якій місцева влада має значні повноваження у фінансуванні соціальних послуг для ветеранів.

У статті Ніжейко та Ковалівської (2024) під назвою «Реінтеграція ветеранів у цивільне життя : міжнародний досвід та особливості в Україні » аналізуються нюанси реінтеграції ветеранів з урахуванням сучасних проблем. Вони зауважують, що світова практика передбачає різноманітні стратегії реінтеграції, які можна пристосувати до контексту України . Важливо оцінити емоційний стан ветеранів і запропонувати їм допомогу через кризові центри та організації самопомоги.

Стаття «Зарубіжний досвід соціальної роботи з ветеранами війни» автора Ю. В. Попик (2024) підкреслює ролі соціальної роботи як інтеграційного механізму. Він наголошує на тому, що соціальна робота з ветеранами пов'язана як з юридичними аспектами, так і з адаптацією та інтеграцією в громаду. Швеція, як країна з високим рівнем соціальної підтримки, фахівці з соціальної роботи запрошують ветеранів до різних заходів, що сприяє їхній соціалізації.

У статті «Фінансування соціального захисту в умовах децентралізації: зарубіжний досвід та національні реалії» розглядається значення фінансування в ефективності соціальних програм для ветеранів. Автор стверджує, що Норвегія є прикладом моделі, в якій місцева влада має значні повноваження у фінансуванні соціальних послуг для ветеранів (Степанова, 2016).

Дослідження Вдовиченко та ін. (2023) підкреслюють важливість психологічної підтримки ветеранів через комплексні програми реабілітації, які включають як індивідуальну, так і групову реабілітацію, підкреслюючи

ефективність, підтверджену практикою в Ізраїлі. Ці методи сприяють розв'язанню психологічних і соціальних проблем, з якими стикаються ветерани після повернення з військових зон, підкреслюючи потребу в комплексній системі підтримки.

Важливість комплексної реабілітації для ветеранів, які страждають від посттравматичного стресового розладу (ПТСР), підкреслюють дослідження Крамара та Склярєнка (2024). Вони визначають внесок в соціалізацію ветеранів країн, які запроваджують програми, спрямовані на охоплення медичного втручання, психологічну підтримку та волонтерські ініціативи. Технології адаптації ветеранів, які спрямовані на різні аспекти життя, можуть помітно підвищити їхній соціальний статус.

Досвід ветеранів бойових дій щодо соціального забезпечення в різних країнах підкреслює необхідність цілісної стратегії, яка включає медичну, психологічну та соціальну допомогу. Інноваційні методи, які спрямовані на реінтеграцію ветеранів у цивільне життя, гарантують їхню ефективність. Україна має оцінювати ці моделі, одночасно зміцнюючи свою систему соціального забезпечення та прагнучи реінтегрувати ветеранів у суспільство. Вивчення світового досвіду полегшує визначення критичних критеріїв успіху, корисних для формування соціальної політики в Україні на етапі післявоєнного відновлення.

Висновки до другого розділу

У цьому розділі розглядаються основні правові фактори/правові чинники, які регулюють соціальні виплати учасникам війни та їх сім'ям. Основні первинні висновки наведено нижче:

1. Україна має закони та нормативні акти, які створюють правову основу для нарахування соціальних виплат учасникам бойових дій.
2. Соціальний захист ветеранів війни та членів їхніх сімей регулюється Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»

та іншими нормативно – правовими актами, які розмежують права та обов'язки держави та осіб, які мають право на соціальні пільги.

3. Держава пропонує широкі соціальні пільги воїнам та їхнім родинам. Це охоплює не лише фінансова компенсація, а й забезпечення охорони здоров'я, житла, освіти та різноманітних соціальних послуг. Вирішальним елементом є зрозумілість і прозорість системи обробки платежів, який має забезпечувати їх оперативне отримання.

4. Адміністрування соціальних виплат повинно дотримуватися визначених порядків, які враховують унікальні особливості кожного випадку. Це передбачає наявність необхідних документів і дотримання кінцевих термінів подачі заявок. Вивірка процедури має важливе значення для запобігання бюрократичним затримкам, які можуть негативно вплинути на ветеранів та їхні родини.

5. Процедури реєстрації передбачають наявність необхідних документів та дотримання кінцевих термінів подання заявок. Процедура є важливою для запобігання бюрократичним затримкам, які можуть негативно вплинути на ветеранів та їхні родини.

6. Юридичні аспекти соціальних виплат для учасників війни та їхніх сімей вимагають посиленого контролю та вдосконалення розмірищоб гарантувати належний рівень життя та допомогу для тих, хто захищав державу.

7. Міжнародний аналіз показує, що країни з розвиненими системами соціального забезпечення ветеранів, такі як США та Великобританія, мають ефективні моделі підтримки. Досвід може покращити українську систему соціальних пільг шляхом адаптації оптимальних підходів до місцевих умов.

8. Важливо визначити пріоритетність розширення інформації, доступної для ветеранів щодо їхніх прав, оптимізувати адміністративні процеси та регулярно оцінювати рівень пільг у відповідь на коливання економічних умов країни.

РОЗДІЛ 3. ФІНАНСОВІ І ЕМПІРИЧНІ АСПЕКТИ НАРАХУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ УЧАСНИКАМ ВІЙНИ ТА ЧЛЕНАМ ЇХНІХ СІМЕЙ

3.1. Джерела фінансування соціальних виплат ветеранам війни в Україні

Фінансування соціальних виплат ветеранам війни в Україні викликає серйозне занепокоєння, особливо в світлі сучасних проблем, пов'язаних зі збройним конфліктом. Ветерани війни займають значне місце в соціальній політиці України завдяки своєму внеску у захист держави. Уряд зобов'язаний вирішувати соціальні та економічні потреби через систему соціальних виплат.

В поточному підрозділі проаналізуємо джерела фінансування соціальних виплат ветеранам, їх правові наслідки та виклики, пов'язані з реалізацією державної соціальної політики у цій сфері. Як визначено у підрозділі 2.1, соціальні виплати ветеранам війни в Україні регулюються комплексом нормативно-правових актів, таких як:

✓ Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії соціального захисту» (1993 р.). Цей закон розмежовує основні права ветеранів і принципи соціального захисту цієї групи осіб.

✓ Закон України «Про соціальний захист військовослужбовців та членів їх сімей» (1999 р.) регулює питання соціального захисту військовослужбовців та їх сімей.

✓ Бюджетний кодекс України (2010 р.) визначає принципи формування та виконання бюджету всіх рівнів, включаючи фінансування соціальних програм.

Основним джерелом фінансування є Державний бюджет України. Частина бюджетних ресурсів спрямована на соціальний захист, залежить від економічних умов і політичних орієнтирів країни. Науковці Несветова, Сорока та Варюха вказують на значне навантаження на місцеві бюджети в 2023 році, що призвело до підвищених потреб у фінансуванні соціальних програм. Крім того,

дослідження авторів показує, що основні категорії витрат визначаються очікуваною кількістю ветеранів та їх статусом з урахуванням законодавчих змін.

Важливою складовою фінансування соціальних виплат також є місцеві фінанси. Місцеві бюджети формуються з урахуванням потреб територіальних громад, які можуть відрізнятися залежно від кількості ветеранів у конкретному регіоні. Місцеві фінанси відіграють важливу роль у фінансуванні соціальних виплат. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» дозволяє органам місцевого самоврядування виділяти кошти на соціальні ініціативи для ветеранів. Статті видатків на ці цілі встановлюються місцевими радами відповідно до бюджетних можливостей територіальних громад. Дослідники підкреслюють, що за таких умов правильне планування та оптимізація витрат є вирішальними (Несветова та інші, 2023).

Дослідження Х.І. Дубіченко (2021) показує, що місцеві бюджети часто стикаються з бюджетними обмеженнями, що ускладнює надання соціальної підтримки ветеранам. Хоча така фінансова допомога є значною, вона не може повністю замінити собою обов'язки держави щодо соціального захисту.

Бюджетна стратегія на прикладі Роменської міської територіальної громади вказує на те, що міські бюджети обмежені економічними умовами воєнного часу, можуть скоротити видатки на соціальне забезпечення. (Дубіченко, 2021).

Окрім державного та місцевих бюджетів, суттєвий внесок у фінансування соціальних виплат роблять недержавні організації, у тому числі благодійні організації та міжнародне фінансування. Такі організації можуть надати фінансову допомогу, яка суттєво підтримає ініціативи уряду щодо допомоги ветеранам. Не дивлячись на те, що допомога є значною, вона не може повністю замінити собою обов'язки держави щодо соціального захисту. Прикладом можуть слугувати спеціальні фонди, створені для забезпечення соціальної підтримки ветеранів, такими як Фонд соціального захисту ветеранів війни, діяльність якого спрямована на допомогу в ремонті житла, медичному обслуговуванні та задоволенні інших потреб. Міжнародний фонд соціальної

адаптації, діяльність якого спрямована на професійну та психологічну адаптацію ветеранів та членів їхніх сімей.

Економічні виклики, з якими стикається Україна, значною мірою перешкоджають фінансуванню соціальних послуг. За А.Р. Бадаловим (2020), фінансові асигнування часто не відповідають всім зобов'язанням перед ветеранами, що призводить до затримок виплат та обмежень у наданні соціальних послуг. Недостатнє фінансування призводить до того, що деякі ветерани не отримують соціальних виплат. Дослідники, включно з Рижиком (2024), підкреслюють систематичні фіскальні дефіцити, що є результатом тривалої війни та фінансових криз.

Дослідження, проведені Н.В.Ставиною та Є.П.Гордієнко (2021), виявляє наявність адміністративних перешкод у отриманні соціальних виплат. Ветерани часто стикаються з бюрократичними перешкодами, які створюють бар'єр їхньому доступу до пільг і соціальних виплат, погіршуючи тим самим їхні соціальні обставини.

Ще одне занепокоєння викликає корупція у розподілі фінансових ресурсів. Такі явища істотно перешкоджають швидкому та достатньому забезпеченню ветеранів.

Важливою проблемою є недостатня поінформованість ветеранів щодо своїх прав на соціальний захист. Механізм фінансування соціальних виплат ветеранам бойових дій має як переваги, так і недоліки. Головною перевагою є те, що Україна має чітке законодавче регулювання, яке створює правову основу соціального захисту. Тим не менш існують недоліки, такі як недостатність ресурсів та бюрократичні перешкоди, які загострюють проблеми для ветеранів. Реформування бюджетних фінансів необхідне для збільшення фінансування соціальних виплат ветеранам. Це може передбачати створення спеціалізованих фондів, які б підтримували соціальні програми, таким чином зменшуючи залежність від загальних бюджетних асигнувань. Підвищення відкритості у розподілі виділення бюджетних ресурсів є вирішальним питанням. Для покращення фінансового управління та моніторингу витрат важливо встановити

процедури, які дозволять громадськості контролювати розподіл коштів на соціальні програми.

Потенційним напрямком вдосконалення є створення інформаційних кампаній для підвищення розуміння ветеранами своїх прав. Підґрунтя для посилення – це створення інформаційних кампаній для підвищення розуміння ветеранами своїх прав. Це може включати вебінари, навчальні ресурси та консультаційні послуги. На думку Ю.Б. Рижика (2024), багато ветеранів не знають про доступні варіанти підтримки, що обмежує їхню здатність відстоювати свої права.

М.О. Кропивницький (2016) стверджує, що модернізація структури фінансування, враховуючи всі ці елементи, може суттєво пом'якшити проблему недостатнього соціального забезпечення ветеранів. Фінансування соціальних виплат ветеранам війни в Україні є складною та різноманітною справою, яка потребує уваги як на державному, так і на регіональному рівнях. В умовах загострення економічних обмежень, суспільство має визначити відповідні процедури надання матеріальної допомоги та посилення соціального захисту ветеранів. Реформування фінансування, підвищення прозорості у бюджетних видатках, надання інформаційної допомоги – це заходи інформативного впливу, які можуть суттєво вирішити проблему. Важливо гарантувати, що ветерани війни отримають не тільки фінансову допомогу, але й соціальну рівність і повагу.

3.2. Аналіз витрат на соціальні виплати для учасників війни та членів їхніх сімей на державному та регіональному рівнях: емпіричний аспект

Актуальність дослідження. Війна в Україні має серйозні наслідки для економіки, суспільства і державних структур. Довготривалий конфлікт викликав серйозні соціально-економічні проблеми, а також численні людські жертви. Забезпечення соціальних виплат для учасників бойових дій та членів їхніх сімей стало одним із пріоритетних напрямків державної політики.

Мета дослідження полягає в тому, щоб здійснити аналіз витрат на соціальні виплати в Україні за допомогою доступних статистичних даних і

досліджень, а також виявити основні тенденції та проблеми у формуванні системи соціальних виплат та пільг ветеранам війни та членам їхніх сімей.

Завдання емпіричного дослідження:

1. Здійснити аналіз витрат на соціальні виплати учасникам війни та членам їхніх сімей на державному рівні
2. Проаналізувати витрати на соціальні виплати для учасників війни та членів їхніх сімей в західних областях України
3. Оцінити ефективність виплат на основі емпіричних даних, звернувши увагу на позитивні та негативні аспекти існуючої системи.

Методологія оцінки виплат заснована на аналізі емпіричних даних. Ці дані були зібрані шляхом аналізу документів Державної служби статистики України, Міністерства соціальної політики та Міністерства фінансів України, а також відповідей ветеранів, їх сімей. Для проведення емпіричного дослідження було застосовано наступні методи:

- ✓ Контент-аналіз використовувався для вивчення статистичних даних про отримувачів виплат та обсягів фінансування на державному та регіональному рівнях, а саме Львівської, Івано-Франківської, Закарпатської, Чернівецької та Тернопільської областей заходу України.
- ✓ Зведення і групування первинного статистичного матеріалу, отриманого шляхом контент-аналізу дозволив систематизувати, обробити та підсумовувати дані і представити їх у формі статистичних таблиць та діаграм.
- ✓ Опитування проведено шляхом анкетного опитування для збору інформації про задоволеність ветеранів-отримувачів соціальної допомоги.

Дослідження було здійснено під час проходження практики за темою бакалаврської кваліфікаційної роботи та охоплювало період з 2021 по 2024 роки і було зібрано дані про фінансування та структуру витрат.

Обробка отриманих даних

За даними Міністерства фінансів України, витрати на соціальні виплати для учасників війни та їх сімей у 2024 році зросли на 45% порівняно з 2021 роком і склали приблизно 470 мільярди гривень. Фактори, що впливають на цей зріст:

Збільшення числа учасників бойових дій. На початку 2024 року кількість зареєстрованих ветеранів становила понад 400 тисяч осіб, більшість з яких потребують соціальної допомоги.

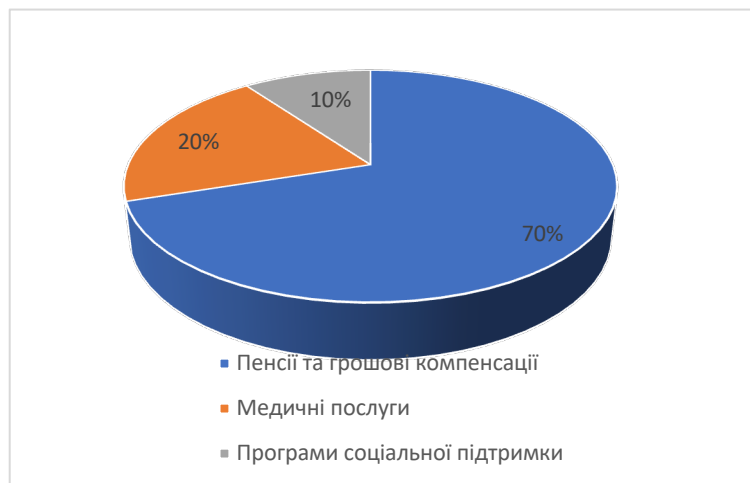
Вдосконалення соціальних програм. У 2021-2022 роках держава розширила соціальні програми для ветеранів. Наприклад, у результаті війни ще більше людей отримали фінансову допомогу, коли були введені нові виплати для осіб з інвалідністю.

Ми можемо розділити витрати на соціальні виплати для учасників війни на кілька основних компонентів:

Пенсії та грошові компенсації. Ці види виплат займають близько 70% загальних витрат. Ветеранам і особам з інвалідністю, які активно брали участь у бойових діях, виплачуються пенсії.

Медичні послуги. Приблизно 20% загальних витрат були спрямовані на медичне обслуговування та реабілітацію ветеранів. Це включає в себе лікування травм, послуги психологічної допомоги та програми реабілітації.

Програми соціальної підтримки. Додаткові 10% витрат направлені на компенсації для сім'ям загиблих героїв, адресну допомогу, програми навчання та працевлаштування ветеранів.

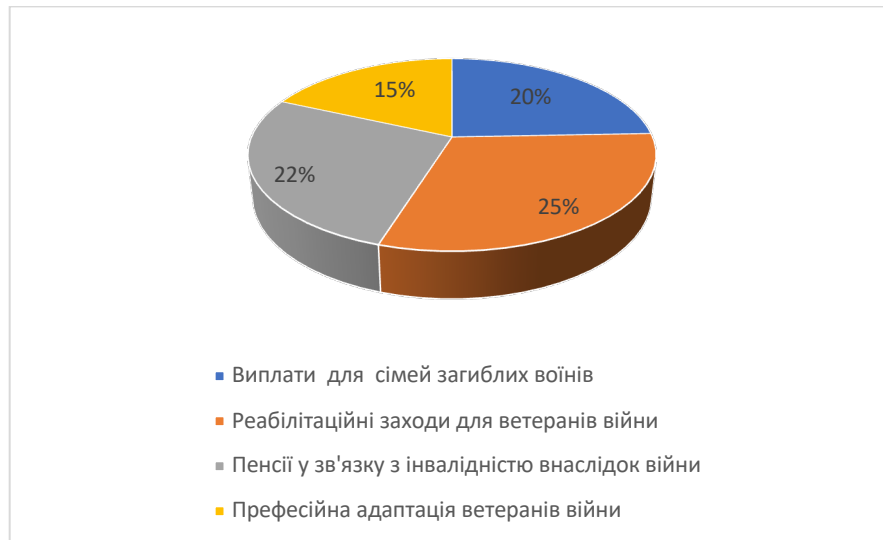

Рис. 3.1 Компоненти основних витрат на соціальні виплати ветеранам війни та членам їхніх сімей

Витрати на соціальні виплати у 2024 році зросли на 82% порівняно з 2021 роком. Причиною такого зростання стало адаптація до змін в соціальній сфері, тобто державні програми додавали нові соціальні виплати, що задовольняють потреби. Наприклад, у відповідь на поточну безпечну ситуацію в країні нові виплати для сімей загиблих воїнів, збільшилися на 20%. Також збільшилась потреба в реабілітаційних заходах для ветеранів з проблемами психічного здоров'я, тяжкими пораненнями, втратою кінцівок, що привело до збільшення фінансування медичних послуг на 25%. (Міністерство соціальної політики України, 2025)

Одним із найважливіших елементів соціальної виплати є пенсія для учасників бойових дій. З 2022 року введено нові механізми, що допомагають вирішити соціальні проблеми у ветеранів з інвалідністю внаслідок війни, завдяки чому за останніми переглядами пенсії вирости на 22% .

За даними Міністерства соціальної політики України та Державної служби статистики України активно впроваджуються програми професійної адаптації ветеранів. У 2023 році було запроваджено державну програму спрямовану на перехід від військової служби до цивільного життя шляхом навчання ветеранів новим професіям затребуваним на ринку праці. Зростання витрат в 2024 році у порівнянні з 2021 роком склало 15%

Рис. 3.2 Зростання соціальних виплат на державному рівні ветеранам війни та членам їхніх сімей в 2024 році у порівнянні з 2021 роком

Важливу роль у забезпеченні соціальної стабільності в західному регіоні України відіграють соціальні виплати для учасників війни та членів їх сімей. Розглянемо дослідження витрат на соціальні виплати ветеранам у п'яти західних регіонів України: Львівської, Івано - Франківської, Закарпатської, Чернівецької та Тернопільської областей. Аналіз охоплює фінансування, структуру виплат, соціальний вплив та порівняльний аналіз витрат в зазначених областях. Дані аналізу отримано зі звітів Державної служби статистики України.

У Львівській області загальні витрати на соціальні виплати для ветеранів війни та членів їхніх сімей у 2024 році порівняно з 2021 роком збільшилось на 5 мільярдів гривень, що складає 18%. Структуру витрат представлено на рисунку 3.3.

3.3 Структура витрат на соціальну підтримку ветеранів війни та членів їхніх сімей у Львівській області

Загальні витрати на соціальні виплати в Івано- Франківській області в 2024 році становили 3,2 мільярди грн., що на 12% більше ніж в 2021 році.

Структуру витрат представлено на рисунку 3.4.

3.4 Структура витрат на соціальну підтримку ветеранів війни та членів їхніх сімей в Івано-Франківській області

У Закарпатській області в 2024 році загальні витрати на соціальні виплати ветеранам війни та членам їхніх сімей склали 2, 5 мільярдів грн., що більше на 14% від витрат 2021 року, структура цих витрат на рисунку 3.5.

3.5 Структура витрат на соціальну підтримку ветеранів війни та членів їхніх сімей в Закарпатській області

У Чернівецькій області в 2024 році витрачено на соціальну підтримку ветеранів та членів їхніх сімей 2,8 мільярдів грн. Зростання в порівнянні з 2021 роком становило 16%. На рисунку 3.6 представлено структуру витрат на соціальні виплати ветеранам та членам їхніх сімей.

3.6 Структура витрат на соціальну підтримку ветеранів війни та членів їхніх сімей в Чернівецькій області

Загальні витрати Тернопільської області на соціальні виплати ветеранам та членам їхніх сімей склали 3,1 мільярди грн., що на 13% більше ніж в 2021 році. Зі структурою витрат можна познайомитись на рисунку 3.7.

3.7 Структура витрат на соціальну підтримку ветеранів війни та членів їхніх сімей в Тернопільській області

Порівняльний аналіз витрат на соціальну підтримку ветеранів та членів їхніх сімей зведено в табл. 3.1. і представлені на рисунках 3.8, 3.9.

Таблиця 3.1

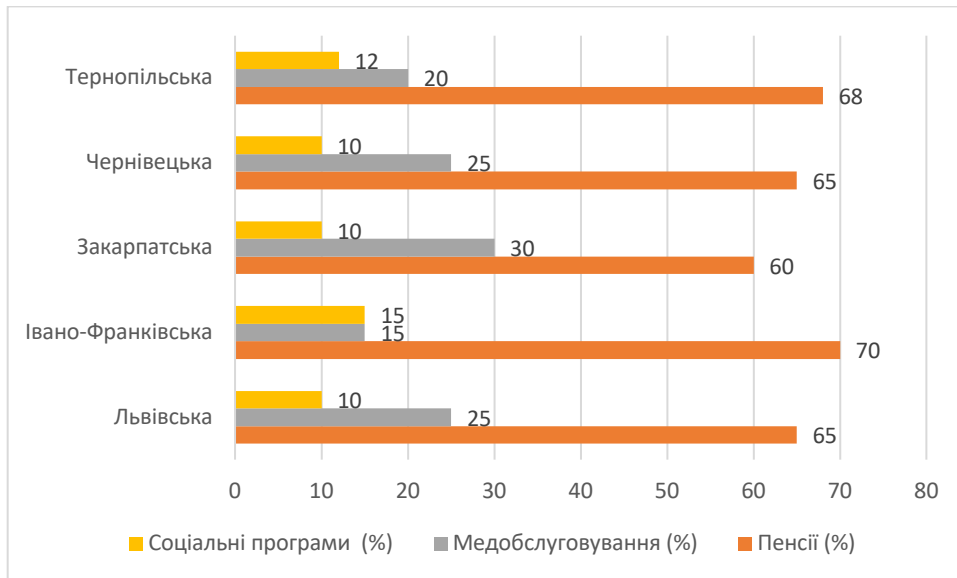
Порівняльний аналіз витрат на соціальні виплати в п'яти західних областях України

Область	Загальні витрати (млрд грн)	Пенсії (%)	Медобслуговування (%)	Соціальні програми (%)
Львівська	5,0	65	25	10

Область	Загальні витрати (млрд грн)	Пенсії (%)	Медобслуговування (%)	Соціальні програми (%)
Івано-Франківська	3,2	70	15	15
Закарпатська	2,5	60	30	10
Чернівецька	2,8	65	25	10
Тернопільська	3,1	68	20	12

3.8 Загальні витрати на соціальну підтримку ветеранів війни та членів їхніх сімей в п'яти областях України

3.9 Структура витрат на соціальну підтримку ветеранів війни та членів їхніх сімей в п'яти областях України

Порівняльний аналіз витрат на соціальні виплати в п'яти західних областях України продемонстрував, що Львівська область є лідером по загальних витратах на соціальну підтримку ветеранів війни та членів їхніх сімей (5 млрд.грн.) і менше витрат несе Закарпатська область (2,3 млрд.грн.). Така різниця обумовлюється тим, що у Львівській області ветеранів війни більше ніж в Закарпатській області.

Аналіз структури витрат показав, що Івано-Франківська область несе більше навантаження на пенсійні виплати(70%) та соціальні програми (15%) в межах своїх загальних витрат (3.2 млрд.грн). Закарпатська область витрачає більше у порівнянні з іншими областями на медичне обслуговування (30%) в межах загальних витрат (2,3 млрд.грн.)

Разом з тим, Львівська область витрачає:

- ✓ на соціальні програми 10% загальних витрат, що становить 500 млн. грн.
- ✓ на медобслуговування 25% загальних витрат, що становить 1 млрд.250 млн. грн.
- ✓ на пенсійне забезпечення 65%, що становить 3 млрд.250 млн.грн.

Таке фінансове навантаження більше у порівнянні з Івано-Франківською, Закарпатською, Чернівецькою та Тернопільською областями.

З метою визначення ефективності цих виплат у Львівській області нами було проведено електронне опитування, в якому прийняли участь 185 респондентів ветеранів-отримувачів соціальних виплат. Для цього було розроблено анкету (Додаток А). Анкета містила в собі питання щодо грошових виплат, пільг, психологічна допомога, умови життя, соціальна стабільність.

Опитування показало, що ветерани, члени сімей загиблих героїв висловлюють задоволеність розміром одноразових виплат (138 осіб 75%), що суттєво покращило їхнє фінансове становище і дозволило їм покрити основні витрати на житло, медичне обслуговування та освіту дітей. Разом з тим 120 респондентів (65%) вважають пенсійні виплати недостатніми для забезпечення мінімальних умов життя.

Позитивні відгуки отримано від 96 респондентів (52%) стосовно компенсаційних виплат та пільг. Однак, 74 опитаних ветеранів (40%) користуються цими пільгами частково через бюрократичні бар'єри або нестачу інформації.

Психологічна допомога поки що не є популярною серед ветеранів. 129 ветеранів (70%) повідомили про відсутність доступу до якісної професійної психологічної підтримки.

На питання про загальне покращення умов життя 148 ветеранів (80%) відповіли позитивно.

Отже, за результатами емпіричного дослідження витрат на соціальні виплати ветеранам війни та результатами опитування можна зробити висновки.

1. Не дивлячись на зростання виплат ветеранам війни, все ж таки економічна ситуація в країні та брак фінансування призводить до часткових виплат або її затримки.
2. Нагальною проблемою є бюрократичні процедури. Ветерани не завжди спроможні якісно заповнити документи, що впливає на затримки виплат, а іноді і недоотримання допомоги.
3. Непоінформованість ветеранів про їхні права призводить до низького рівня забезпечення їхніх прав на пільги і виплати.

3.3. Виклики, перспективи та рекомендації щодо покращення системи соціальних виплат ветеранам війни та їхнім членам сімей

Емпіричний аналіз витрат на забезпечення соціальних виплат ветеранам війни та членам їхніх сімей довів позитивні зміни та їх зростання, але попри це існують виклики, які потребують термінового вирішення.

Збільшення витрат може створити створюють значне навантаження на бюджет особливо в умовах економічної нестабільності. Необхідно оптимізувати видатки та знайти нові джерела фінансування.

Ветерани часто стикаються з проблемами з отримання соціальних виплат через адміністративні процедури. Це може призвести до затримок платежів і неналежного використання доступних програм.

Більшість ветеранів не знають про свої права на отримання виплат і пільг, що свідчить про необхідність змінити тактику спілкування та підвищити їх обізнаність.

Психічне здоров'я ветеранів вимагає цілеспрямованої підтримки, оскільки це глибоко впливає на їх здатність реінтегруватися в післявоєнне життя.

В окремих регіонах спостерігається відсутність ініціатив спрямованих на соціальну інтеграцію ветеранів, що може негативно вплинути на їхню асиміляцію.

Незважаючи на зростання витрат на лікування, це не гарантує доступу до високоякісного медичного обслуговування, яке вкрай необхідно для ветеранів.

Аналіз витрат соціальних виплат для учасників війни та членів їхніх сімей у західних областях України показує, що, незважаючи на деякі досягнення, є багато проблем, які необхідно вирішити. Видатки в цих областях продовжують зростати, які показують, що держава допомагає. Тем не менш, проблеми з доступом до інформації та бюрократичні перешкоди часто ставляться під сумнів ефективність цієї підтримки.

Для вирішення вище зазначених проблем ми розробили низку рекомендацій для покращення системи соціальних виплат

Оцінка роботи соціальних програм. Необхідно регулярно оцінювати діючі програми, щоб визначити, наскільки вони ефективні та актуальні. Це дозволить точно визначити, які ініціативи працюють, а які повинні бути відмінені або переглянуті.

Усунення бюрократичних бар'єрів. Організація соціальних виплат, зокрема створення веб - сайтів, може значно спростити отримання допомоги. Ветерани можуть відчувати себе впевненіше завдяки заходам, які скорочують час необхідний для отримання соціальних послуг.

Підвищення поінформованості ветеранів. Доступність до інформації про різноманітні соціальні програми допоможе їм відкрити власну справу або започаткувати стартап, долучитись до навчальних програм. Залучення ветеранів до підприємництва, розробка та реалізація програм, що підтримують малий бізнес, може сприяти економічній самостійності та адаптації до громадянського життя. Місцеві органи влади можуть організовувати публічні заходи, такі як семінари та тренінги.

Розширення медичної допомоги. Соціальні виплати повинні включати фінансування медичних послуг і реабілітаційних програм. Важливо, щоб ветерани мали можливість отримати якісну медичну допомогу, зокрема психічну, яка особливо важлива для людей, які страждають посттравматичним стресовим розладом. Забезпечення доступу до психологічної допомоги дозволить ветеранам отримувати психологічну допомогу безкоштовно. Це може включати як індивідуальне, так і групове супроводження.

Адаптація державних програм до місцевих потреб. Регіональні адміністрації повинні отримати повну допомогу для адаптації загальнонаціональних програм до особливостей своїх регіонів. Це дозволить зосередити ресурси на найбільш важливі проблеми і реагувати на місцеві проблеми.

Залучення додаткових ресурсів. З метою фінансування соціальних програм, Уряду необхідно розглянути можливість залучення благодійних фондів, міжнародних грантів і корпоративних спонсорів.

Співпраця між державними установами, університетами та громадськими організаціями. Це дозволить створити систему соціальної підтримки, більш адаптовану до потреб ветеранів. Наприклад, Центр ветеранського розвитку Львівської політехніки має великий досвід у наданні допомоги ветеранам і може стати важливим партнером держави в розробці нових проєктів.

Реалізація цих пропозицій дозволить державним органам на основі аналізу поточних результатів роботи існуючих програм соціальних виплат ініціювати впровадження нових напрямків, справлених не лише на фінансову підтримку, але і соціальну, шляхом активної інтеграції ветеранів у цивільне життя.

Крім того, державні органи можуть створити нові системи моніторингу, які дозволять оцінити ефективність існуючих програм і своєчасно реагувати на зміни в потребах ветеранів. З метою отримання додаткової інформації необхідно здійснювати регулярні опитування ветеранів та членів їх сімей.

В західних областях України є свої особливості, і місцеві органи влади повинні мати можливість адаптувати загальнонаціональні програми до своїх громад. Місцеві ініціативи з підтримки ветеранів можуть стати важливим інструментом для бізнесу, який позитивно впливає на економічне середовище регіону.

Приватні підприємства можуть фінансувати програми підтримки ветеранів, що значно підвищить рівень допомоги, яку вони отримують. Наприклад, компанії можуть підтримувати бізнес-ініціативи або надавати ветеранам вигідні умови праці.

Ветеранам може допомогти інтегруватися в громадянське життя навчання за спеціальними курсами і участь в тренінгах, орієнтованих на нові професії. Державні органи повинні працювати над тим, щоб надати ветеранам численні освітні можливості.

Соціальні виплати для учасників війни та членів їхніх сімей є важливим елементом соціальної політики, який впливає на соціальну стабільність і якість життя багатьох людей. Вони надають їм не тільки фінансову підтримку. По

завершенню 2025 року необхідно продовжувати покращувати систему соціальної підтримки ветеранів, покращувати управління фондами, підвищувати доступність допомоги та активізувати комунікаційні кампанії, щоб допомогти ветеранам користуватися всіма доступними можливостями .

Неможливо досягти реального успіху в створенні соціальної відповідальної країни, де потреби ветеранів будуть визнані та задоволені, якщо ми не працюємо разом з ветеранами, їх родинами, підприємствами, освітніми установами та громадськими організаціями. Це не просто питання справедливості та подяки, це також важливо для укріплення єдності країни та розвитку держави в цілому.

Висновки до третього розділу

У третьому розділі бакалаврської кваліфікаційної роботи проаналізовано фінансові та емпіричні аспекти нарахування соціальних виплат учасникам війни та їхнім сім'ям.

1. Досліджено джерела фінансування соціальних виплат ветеранам війни в Україні, що дозволило визначити основні бюджети й механізми їхньої підтримки. Це є важливим для забезпечення стабільності та прозорості системи соціальної допомоги.

2. Здійснено аналіз витрат на соціальні виплати з урахуванням державного та регіонального рівнів, що виявило суттєві диспропорції та можливості для більш ефективного розподілу ресурсів. Емпіричний аспект підтвердив необхідність коригування підходів до фінансування та організації соціальної підтримки.

3. Здійснений аналіз соціальних виплат ветеранам війни та їхнім сім'ям свідчать про позитивний тренд у зростанні витрат, що дозволяє забезпечити більшу підтримку.

4. Визначені виклики, які вимагають термінового реагування. Це стосується адміністративних процедур, недостатньої обізнаності ветеранів щодо своїх прав, проблем з доступом до високоякісної медичної допомоги та

недостатньої соціальної інтеграції у регіонах. Зростання бюджетних витрат може створити додаткове навантаження на економіку, тому важливо оптимізувати фінансування та пошук партнерських джерел.

5. Підвищення інформованості ветеранів про їхні права і полегшення бюрократичних процедур є ключовими кроками для підвищення ефективності соціальної підтримки. Також слід зосередитися на підтримці психічного здоров'я і активізацію регіональних ініціатив з реінтеграції, щоб сприяти більш успішній адаптації ветеранів у суспільстві.

Загалом, результати дослідження вказують на необхідність удосконалення системи фінансування та адміністрування соціальних виплат для забезпечення більш високого рівня соціального захисту ветеранів та їхніх сімей.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження в бакалаврській кваліфікаційній роботі сформульовано наступні загальні висновки:

1. Соціальні виплати є важливою складовою системи соціального забезпечення населення, сприяють зменшенню соціальної несправедливості та забезпеченню належних рівнів життя найбільш вразливих категорій громадян. В Україні вони класифікуються за видами (виплати по безробіттю, пенсії, допомоги тимчасового характеру тощо) та отримувачами (ветерани війни, особи з інвалідності, малозабезпечені), кожна з яких має специфічні потреби, що потребують індивідуального підходу.

2. Законодавча база регулювання соціальних виплат зазнала значних змін за останні роки, включно з реформами у сфері пенсійного забезпечення, розширенням соціальних гарантій для учасників війни, що свідчить про постійне вдосконалення системи відповідно до сучасних вимог.

3. Процедура оформлення соціальних виплат для учасників війни має чітко визначені етапи, проте зберігаються певні труднощі щодо її проходження, зокрема у питаннях документального оформлення та доступності адміністративних послуг.

4. Міжнародний досвід демонструє різноманітність підходів до соціального забезпечення ветеранів війни, зокрема у розвинених країнах застосовується комплексний підхід, що враховує медичну, психологічну та соціальну підтримку.

5. Основними джерелами фінансування соціальних виплат в Україні є державний бюджет, місцеві бюджети та цільові фонди. Вплив рівня їхнього фінансування значною мірою визначає обсяги та стабільність виплат, а також можливості їхнього підвищення.

6. Емпіричний аналіз засвідчив, що існують можливості для вдосконалення системи нарахування та виплат, зокрема щодо підвищення прозорості, оптимізації процедур та розширення соціальних гарантій для

учасників війни. Рекомендовано розробити заходи щодо підвищення ефективності та справедливості соціальної підтримки.

7. Загалом, дослідження підтвердило важливість удосконалення системи соціальних виплат для підвищення соціальної стабільності та задоволення потреб різних категорій громадян, з особливою увагою до ветеранів війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Vdovychenko, O. V., Sokolova, I. M., Pedchenko, O. V., Sergeevna, S. S., & Frolova, O. V. (2023). Психологічна реабілітація і супровід ветеранів війни: досвід Ізраїлю. *Zeszyty naukowe wyższej szkoły technicznej w katowicach*, 16, 107-118. <https://bibliotekanauki.pl/articles/38425914.pdf>
- Бадалов, А. Р. (2020). Соціальна політика держави: фінансові аспекти реалізації. *Матеріали I Всеукраїнської Науково -практичної конференції (Київ, 24 жовтня 2019 р.), (відп. ред. А. А. Мазаракі). Київ: Київський національний торговельно-економічний університет* <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/40466/3/%D0%91%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D0%B2%20%D0%90.%D0%A0..pdf>
- Боковець, В. В. (2019). Проблеми сучасної системи надання соціальних послуг в Україні. *Матеріали I Всеукраїнської Науково -практичної конференції (Київ, 24 жовтня 2019 р.), (відп. ред. А. А. Мазаракі). Київ: Київський національний торговельно-економічний університет.* <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/1f30b2f91b4124794d5ae43544042092.pdf#page=13>
- Ворона, П. В. (2018). Шляхи соціальної реабілітації учасників українсько-російської війни на Сході України: зарубіжний досвід. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія: Державне управління*, (3), 55-62. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/vnaddy_2018_3_9.pdf
- Глушко, О. М.(2020). Організаційно-правові аспекти забезпечення соціального захисту учасників ООС: новели військово-соціального та трудового законодавства. https://www.researchgate.net/profile/Olena-Gulac/publication/349086017_AKTUALNI_PITANNA_FORMUVANNA_TA_REALIZACII_POLITIKI_U_SFERI_BEZPEKI_ORGANAMI_MISCEVOGO_SAMOVRADUVANNA/links/601ecec54585158939891902/AKTUALNI-PITANNA-FORMUVANNA-TA-REALIZACII-POLITIKI-U-SFERI-BEZPEKI-ORGANAMI-MISCEVOGO-SAMOVRADUVANNA.pdf#page=16
- Гордієнко, Є. П. (2020). Світовий досвід формування та реалізації політики соціального захисту учасників бойових дій. *Вісник НАДУ, Соціальна і гуманітарна політика*, (1), 86-94. <https://scholar.archive.org/work/ido65tuv6nhyvhehc3pemwihug/access/wayback/http://visnyk-nadu.academy.gov.ua/article/download/204241/203944>

- Дубиченко, Х. І. (2021). *Фінансування державних соціальних програм* (Doctoral dissertation).
<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/44307/3/%D0%94%D1%83%D0%B1%D0%B8%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0.pdf>
- Кісіль, О. Ю. (2011). Загальні підходи до розуміння категорії соціальне забезпечення. *Право і безпека*, (5), 176-180. http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Pib_2011_5_41.pdf
- Климець, А. Б. (2019). Проблеми соціального страхування в Україні та шляхи їх вирішення. <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34184/1/118.pdf>
- Колосок, А. М., Мартинюк, Т. А., & Мельник, О. М. (2023). Діджиталізація надання соціальних послуг. *Ввічливість. Humanitas*, (5). <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/24529/1/1518.pdf>
- Кондратенко, О. О. (2018). Міжнародний досвід щодо забезпечення державою соціальної захищеності ветеранів війни. *Держава та регіони*, 1(61), 102-106. http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/1_2018/20.pdf
- Костюк, В. Л. (2016). Принципи права соціального забезпечення: поняття, ознаки, види та тенденції розвитку. *Часопис Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Право», 2, 14. <https://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16kvltr.pdf>
- Крамар, Т. В., & Скляренко, О. Є. Світовий досвід реабілітації та адаптації військовослужбовців з посттравматичним стресовим розладом. *Вчені записки*, 143. http://psych.vernadskyjournals.in.ua/journal/4_2024/25.pdf
- Кропивницький, М. О. (2016). Про поняття джерел фінансування соціального забезпечення. http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/vnulpurn_2016_850_9.pdf
- Кропивницький, М. О. (2016). Про поняття джерел фінансування соціального забезпечення. http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/vnulpurn_2016_850_9.pdf

- Кудінова, М. М., & Варук, В. В. (2015). Проблеми фінансування соціального захисту населення в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*, (4), 460-463. <http://www.global-national.in.ua/archive/4-2015/97.pdf>
- Лопушняк, Г. С. (2013). Теоретико-методологічні аспекти державної соціальної політики. *Ефективність державного управління*, (35), 118-128. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/efdu_2013_35_16.pdf
- Малімон, В. І., & Максимонько, О. І. (2017). Проблемні аспекти пенсійного забезпечення в Україні. <https://core.ac.uk/download/pdf/151471864.pdf>
- Наливайко, І. (2023). Теоретико-правова характеристика соціального захисту учасників бойових дій в Україні. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/63925/1/282699-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-651591-1-10-20230622.pdf>
- Несветова, С. В., Сорока, К. М., & Варюха, А. В. (2023, September). Проблеми формування місцевих бюджетів в умовах воєнного стану на прикладі бюджету роменської міської територіальної громади. In *The 10 th International scientific and practical conference "Innovations and prospects in modern science" (September 25-27, 2023) SSPG Publish, Stockholm, Sweden. 2023. 304 p. (p. 282)*. <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/09/INNOVATIONS-AND-PROSPECTS-IN-MODERN-SCIENCE-25-27.09.23.pdf#page=282>
- Ніжейко, К., & Ковалівська, К. (2024). Реінтеграція ветеранів у цивільне життя: міжнародний досвід та особливості в Україні. *Економіка та суспільство*, (67). <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/4850/4790>
- Ординович, В. А. (2024). Закордонний досвід соціальної реінтеграції ветеранів військової служби. *Педагогічна Академія: наукові записки*, (9). <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/download/301/180>
- Павленко, В. С. (2020). Захист прав військовослужбовців та їх сімей: міжнародно-правовий аспект protection of the rights of servicemen and their families: international legal aspect. *Юридичний науковий електронний журнал-електронне наукове фахове*, 131. http://lsej.org.ua/7_2020/7_2020.pdf#page=131

- Панов, І. В. (2023). Забезпечення надання соціальних послуг в умовах воєнного часу. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*, (46), 203-214. <https://journals.snu.edu.ua/index.php/app/article/download/735/698>
- Пліско, Є. (2023). Загальні стандарти соціальної роботи. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*, 1(1 (105)). https://journals.snu.edu.ua/index.php/DOMTP_SNU/article/download/654/623
- Попик, Ю. В. (2024). Зарубіжний досвід соціальної роботи з ветеранами війни. *Інклюзія і суспільство*, (3), 104-110. <https://journals.kpdi.in.ua/index.php/inclusion-society/article/download/176/172>
- Походзіло, Ю. М., & Климко, Ю. В. (2016). Загальні тенденції розвитку інституту соціального страхування на території України на початку ХХ століття: історико-правовий аспект. <https://openarchive.nure.ua/bitstreams/ad8749f1-fe54-4ed8-880b-7ab9ff8cf3b0/download>
- Рижик, Ю. Б. (2024). *Державне пенсійне страхування в Україні: соціально-економічні, фінансові та управлінські аспекти* (Doctoral dissertation, Тернопіль, ЗУНУ). <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/53046/1/%D0%A0%D0%B8%D0%B6%D0%B8%D0%BA%20%D0%AE.%D0%A4%D0%A4%D0%B7%D0%BC-21.pdf>
- Рудик, В. А. (2012). Понятійний апарат в системі соціальних виплат. <https://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/7766/2.pdf>
- Спицька, К. (2022). Правові засади соціального захисту учасників бойових дій в Україні. *Юридичний вісник*, (2), 171-181. http://yurvisnyk.in.ua/v2_2022/2_2022.pdf#page=171
- Статівка, Н. В., & Гордієнко, Є. П. (2021). Соціально-економічне забезпечення реалізації держаної політики у сфері соціального захисту учасників бойових дій. <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/13282/1/StativkaKodiienko.pdf>
- Степанова, О. В. (2016). Фінансування соціального захисту в умовах децентралізації: зарубіжний досвід та національні реалії. *Інвестиції: практика та досвід*, (22), 73-79. http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2016/16.pdf
- Стефанів, І. Є. (2021). *Соціальна політика держави: фінансові аспекти реалізації* (Doctoral dissertation).

<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/44306/3/%D0%A1%D1%82%D0%B5%D1%84%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B2%20%D0%86.%D0%84.%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0.pdf>

Тацишин, І. Б., & Мазур, А. В.(2-21). Правові аспекти реалізації ст. 12 закону України «про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». *Упорядник–Марія Гаврильців*, 253.

<https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3862/1/%D0%9A%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B2%20%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%20%D1%82%D0%B5%D0%B7%2002.07.21.pdf#page=253>

Тімофєєва, М. І. (2016). Сутність соціального захисту населення. *Вісник східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*, (6), 169-174. http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/VSunu_2016_6_31.pdf

Труфанова, Ю., & Майка, Н. (2023). Соціальний захист військовослужбовців в умовах воєнного стану: окремі правові аспекти. *Актуальні проблеми правознавства*, (3), 45-49. <https://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/view/1691/1750>

Україна. Закон «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». №45. (2016). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>

Україна. Закон України "Про засади внутрішньої і зовнішньої політики" щодо формування комплексного підходу до внутрішньої політики у ветеранській сфері". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>

Україна. Закон України від 09.04.92 № 2263-ХІІ зі змінами. "Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2262-12#Text>

Україна. Закон України від 20.12.1991 № 2012-ХІІ зі змінами. "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців і членів їх сімей". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>

Україна. Указ Президента України “Про додаткові заходи щодо соціального захисту учасників антитерористичної операції” № 150/2015 від 18.03.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/150/2015#Text>

Формуз, І. В. (2023). Система пільг та соціальних послуг в Україні. <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/16957/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9A%D1%80%D1%83%D0%B3%D0%BB%D0%B8%D0%B9%20%D1%81%D1%82%D1%96%D0%BB%208.12.2023-136-138.pdf>

Хомич, І. Ю. (2013). Поняття і система принципів соціального забезпечення населення України. *Публічне право*, (3), 182-189. http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/pp_2013_3_26.pdf

Хомич, І. Ю. (2013). Принцип цільового використання коштів в соціальному забезпеченні населення України: поняття та значення. *Наше право*, (10), 131-136. http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nashp_2013_10_23.pdf

Шевченко, Р. П. (2024). Інноваційні підходи до організації соціального захисту ветеранів війни: міжнародний досвід. *ІНВЕСТИЦІЇ*, 2024184. <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1736/1/%D0%86%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%86%D1%96%D1%97%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D1%82%D0%B0%20%D0%B4%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D0%B4.%20-%202024.%20-%20%E2%84%96%203.pdf#page=185>

Шевчук, О., & Ментух, Н. (2017). Правові аспекти професійної орієнтації учасників АТО. *Актуальні проблеми правознавства*, (3), 96-99. <https://nuou.org.ua/assets/documents/dr-kep-zhur-23.pdf>

Шановні колеги!

Запрошуємо Вас взяти участь у дослідженні щодо ефективності виплат і пільг для ветеранів війни та членам сімей загиблих воїнів. Дане дослідження проводиться з метою визначення шляхів підвищення ефективності виплат. Ми дуже сподіваємося на Ваші щирі та відверті відповіді, які будуть використані виключно в наукових цілях. Заздалегідь дякуємо за згоду взяти участь у нашому дослідженні.

Загальні дані

Освіта:

Середня

Вища

Інше (вказіть): _____

Ваш вік: _____

Стать:

Чоловіча

Жіноча

Інформація про участь у війні

Який ваш статус? (позначте всі відповідні пункти)

Учасник бойових дій

Член сім'ї ветерана

Інше (вказіть): _____

Рік участі у війні: _____

В якому підрозділі ви служили?: _____

Досвід отримання виплат

Які виплати ви отримуєте? (позначте всі відповідні пункти)

Одноразова компенсація

Щомісячна пенсія

Пільги на комунальні послуги

Інші (вказіть): _____

Оцініть, будь ласка, своє задоволення від виплат по шкалі від 1 до 5, де 1 - зовсім не задоволений, а 5 - повністю задоволений:

1   2   3   4   5

З якими труднощами ви стикалися під час отримання виплат? (опишіть докладно)

Задоволеність та інформаційна підтримка

Наскільки ви обізнані про свої права та можливості отримання виплат? (на шкалі від 1 до 5)

1   2   3   4   5

Яку інформаційну підтримку ви отримували щодо своїх прав? (опишіть докладно)

Проблеми та пропозиції

Як ви оцінюєте процес подачі документів на виплати? (опишіть докладно)

Які, на вашу думку, основні проблеми існуючої системи виплат?

Які пропозиції щодо покращення системи виплат ви б хотіли запропонувати?

Чи отримували ви соціальні послуги (наприклад, психологічну допомогу, реабілітацію)?

Так

Ні

Якщо так, то як оцінюєте їх якість? (опишіть)

Додаткова інформація

Будь ласка, поділіться будь-якими іншими думками або досвідом, які вважаєте важливими для оцінки системи виплат:

Щиро дякую за участь !